

UNIVERZA V LJUBLJANI
FAKULTETA ZA ŠPORT
Športna vzgoja
Športna rekreacija

PRIMORSKI ALPINISTI V ANDIH

DIPLOMSKO DELO

MENTOR:
dr. Tomaž Pavlin
RECEZENT:
dr. Blaž Jereb
KONZULTANT:
dr. Stojan Burnik

Avtor dela:
MITJA FILIPIČ

Ljubljana, 2016

ZAHVALA

Zahvaljujem se vsem, ki so pripomogli k nastanku dela.

Ključne besede: andizem, Andi, alpinisti, Primorci, odprave

PRIMORSKI ALPINISTI V ANDIH

Mitja Filipič

IZVLEČEK

Namen diplomskega dela je bil predstaviti odprave v Ande, ki so se jih udeležili primorski alpinisti. Osredotočil sem se na člane primorskih alpinističnih odsekov.

Podatke sem večinoma pridobival iz poročil, objavljenih v Alpinističnih novicah, planinskih in alpinističnih revijah, zbornikih, na spletnih straneh društev, alpinistični literaturi in poročilih, shranjenih v arhivih društev ter nazadnje še v neformalnih pogovorih.

Prvi Primorec, ki je kot član alpinistične odprave obiskal Ande, je bil vodja prve slovenske odprave v to pogorje Sandi Blažina, tedaj član ljubljanskega Akademskega planinskega društva. Kasneje je s kranjsko odpravo in kot član alpinističnega odseka PD Kranj v Andih plezal Žarko Trušnovec. Prvi, ki je kot član kakega primorskega alpinističnega odseka odšel v Ande, pa je bil Ivan Rejc. Primorci so, skladno z razvojem primorskih alpinističnih odsekov, postali andistično bolj aktivni v začetku osemdesetih let. S prvo primorsko odpravo v Ande na Aconcagua se je pričela serija odprav z uspešno doseženimi cilji. Na začetku je zaznati številčnejša moštva, kar je skladno s časom in takratno odpravarsko miselnostjo. Sčasoma se je odpravarstvo spreminjalo tako v Himalaji kot v Andih. Od konca osemdesetih let dalje prevladujejo manjša moštva, alpski slog plezanja pa je prevladoval vse od prve primorske odprave. Do danes so člani primorskih alpinističnih odsekov organizirali ali sodelovali na vsaj 41 andističnih odpravah.

Ključne besede: climbing in the Andes, Andes, alpinists, Primorci, expeditions

PRIMORSKI ALPINISTI V ANDIH

Mitja Filipič

ABSTRACT

The intention of this work is to present Andean expeditions which members were slovenians from the Primorska region. Work is focused on the members of Primorska region alpine clubs.

The main sources were expedition reports in newspaper Delo and on Gore-ljudje web page. Other sources were also mountaineering magazines, alpine societies serials, alpine societies web pages, expedition reports in alpine societies archives and informal conversations.

Slovenians from the Primorska region cooperated on Andean expeditions from the first slovenian expedition on. The first was Sandi Blažina, at that time member of Academic alpine society of Ljubljana, who was the leader of the first two slovenian Andean expeditions. Later Žarko Trušnovec from Tolmin cooperated on an expedition with alpine society from Kranj, which member he was at that time. The first who climbed in Andes as a member of any of the Primorska region alpine societies, was Ivan Rejc member of Tolmin alpine society. Rejc joined an expedition organized by the alpine society from Kranj. The boost in Primorska`s Andean expedition activity started at the beginning of eighties with the expedition on Aconcagua. Later it continued with many successful expeditions. In the begining expedition groups were big in conformance with expedition trends at the time. In the late eighties and later smaller groups were more common, as they are still today. Modern alpine style climbing was already present on the first Primorska`s expedition and on most expeditions later. Until today alpinists from Primorska region alpine societies organized or just cooperated in up to 41 Andean expeditions.

Kazalo

1	Uvod.....	7
1.1	Od prazgodovine do Evropejcev.....	7
1.2	Začetki slovenskega andizma.....	9
1.3	Prve slovenske odprave.....	13
2	Metode dela.....	16
3	Razprava.....	17
3.1	Leto 1980.....	17
3.2	Leto 1982.....	17
3.3	Leto 1983.....	19
3.4	Leto 1986.....	20
3.5	Leto 1987.....	23
3.6	Leto 1988.....	24
3.7	Leto 1989.....	25
3.8	Leto 1990.....	25
3.9	Leto 1991.....	26
3.10	Leto 1992.....	27
3.11	Leto 1994.....	27
3.12	Leto 1995.....	28
3.13	Leto 1996.....	28
3.14	Leto 1997.....	28
3.15	Leto 1999.....	29
3.16	Leto 2000.....	30
3.17	Leto 2001.....	31
3.18	Leto 2002.....	31
3.19	Leto 2003.....	32
3.20	Leto 2005.....	32
3.21	Leto 2006.....	33
3.22	Leto 2008.....	34
3.23	Leto 2009.....	35
3.24	Leto 2012.....	35
3.25	Leto 2013.....	36
3.26	Leto 2015.....	38
4	Sklep.....	39
5	Viri.....	40
6	Priloga.....	45

1 Uvod

Južnoameriški Andi so najdaljše svetovno gorstvo, ki se razteza vse od Venezuele na severu do Ognjene zemlje na skrajnem jugu južnoameriške celine. Najvišji vrhovi segajo več kot 6000 metrov v območje, kjer človek ne more dolgo bivati. Naši alpinisti so te gore spoznali dokaj zgodaj, upoštevajoč mlado zgodovino odprav na andske vrhove. V Andih so Slovenci plezali že v pionirskih časih, pa tudi kasneje so prispevali velik delež k odkrivanju novih vrhov in plezalnih smeri. O teh podvigih obstajajo številni zapisi v obliki knjig, člankov ali poročil v časopisih in revijah, poročil, shranjenih na planinskih društvih, pomembne pa so tudi zgodbe, ki jih udeleženci odprav nosijo v sebi in pripovedujejo prijateljem ali širši publiki na predavanjih. Zanimive so tako številke kot zgodbe, ki so jih pisala dejanja. Pomembnejša pa je predvsem zgodba, ki lahko številke le še poudari. Že pred časom sem brskal po zbirki Himalajske odprave, ki je izšla ob 40. obletnici Komisije za odprave v tuja gorstva PZS. Tu so zbrane skoraj vse odprave v najvišje gorstvo sveta. Zbirka nudi praktičen pregled nad zgodovino odprav v Himalajo. Razvidna so imena odprav in organizatorji, moštvo, doseženi vrhovi oz. najvišje točke, pod pripombami pa še dodatna pojasnila. Zbirke za druga gorstva so večinoma ostale le neuresničena želja, čeprav bi bile potrebne.

Namen diplomskega dela je zbrati podatke o vseh odpravah v Ande, v katerih so sodelovali člani primorskih alpinističnih odsekov. Tako bi dobili pregled nad odpravami, cilji in dosežki alpinistov iz zahodnega dela Slovenije.

Himalaji so že bile posvečene številne knjige. Med drugim je bil sestavljen seznam oz. izbor večine odprav in je svetovni javnosti dostopen na spletu. Druga gorstva še čakajo na obdelavo, med temi so tudi Andi. V nadaljevanju sledi splošna zgodovina andizma, kasneje pa grobi in tudi podrobnejši opisi odprav, na katerih so sodelovali člani primorskih alpinističnih odsekov. V prilogi je praktična preglednica z vsemi odpravami, ki sem jih uspel zbrati.

1.1 Od prazgodovine do Evropejcev

Preden preidemo k primorskim alpinistom, si za boljšo sliko o andizmu pogledajmo zgodovino človeka v Andih do prihoda prvih primorskih odprav. Prva, ki so se podajala na visoke vrhove Andov, so bila staroselska ljudstva, ki so živela tod tisočletja pred prihodom Evropejcev. Motivi, zaradi katerih so se ta ljudstva povzpenjala na visoke vrhove, so se zagotovo razlikovali od današnjih. Dolgo časa je trajalo, preden so se pod gorami pojavili prvi Evropejci in nato še nekaj časa, da so se ti podali proti najvišjim vrhovom z raziskovalnimi in športnimi nameni, za zmago nad

goro, željo po prvenstvu, estetskih užitkih in nazadnje z nameni, ki jih prepoznamo pod pojmom alpinizem oz. v Andih andizem. Ljudje so se že velikokrat pred tem vzpenjali po pobočjih gora in dosegali visoke zasnežene vrhove. Več je arheoloških najdišč, ki presegajo pet tisoč metrov, najvišja pa krepko presegajo šest tisoč. Najvišje med njimi se nahaja na vrhu vulkana Lullailaco na višini 6739 metrov in je hkrati tudi najvišje arheološko najdišče na svetu (Reinhard, 2005). Prvi pristopniki na marsikateri andski vrh bodo ostali skriti v nezapisani zgodovini starodavnih ljudstev. Za andizem predstavljata konec 19. in prva polovica 20. stoletja pionirski čas. Medtem ko je šlo v tem času osvajanje alpskih vrhov po najlažjih smereh h koncu, pozornost pa se je vedno bolj usmerjala na posamezne stene ali strme, še ne preplezane predele sten, so se v Andih šele odkrivale gorske skupine in osvajali vrhovi po najlažjih smereh. V Alpah so smeri iz začetka 20. stoletja že ocenjene s peto težavnostno stopnjo, nekatere že s šesto, v Andih pa niti smeri, nastale sredi stoletja, ne dosegajo pete stopnje po današnji UIAA lestvici (Mlač, 2001). Prvi pomembnejši pristopi v Andih se zgodijo proti koncu 19. stoletja. Tedaj je osvojen ekvadorski vulkan Chimborazo (6268 m), ki je precej časa veljal za najvišjo goro sveta. Tja je bila usmerjena tudi prva evropska alpinistična odprava, prvemu pa je vrh uspelo osvojiti šele Edwardu Whymperju leta 1880. To je dalo zagon naslednjim odpravam. Na Aconcagua (6962 m) je leta 1897 prvi stopil v sklopu velike odprave angleškega Alpen Cluba Mathias Zubriggen. Tega je dosegel sam, potem ko je njegov klient Fitzgerald obnemogel 600 metrov pod vrhom. Na najvišjem vrhu Kraljevske Kordiljere Illmaniju (6438 m), kjer je kasneje delovala tudi prva slovenska odprava, je bila prva na vrhu odprava Angleža Conwaya leta 1898 (Krušič in Savenc, 1992; Mihelič, 1997; Mlač, 1994). Večina vrhov je bila preplezana šele v 20. stoletju. Če pogledamo v alpinistom najbolj poznani Belo Kordiljero in Kraljevsko Kordiljero, so bili najvišji vrhovi doseženi šele v prvi polovici in na začetku druge polovice 20. stoletja. V Beli Kordiljeri je bil njen najvišji vrh Huascarán (6746 m) prvič oblegan leta 1903, ko se je nanj poskusil povzpeti Anglež Enock. Sledil je poskus Američanke Annie Peck, ki je dosegla sedlo na 6000 metrih med obema vrhovoma gore. Prva prava močna odprava je bila šele nemško-avstrijska leta 1932, ki je končno osvojila Huascarán (6746 m), sledili pa so še Chopicalqui (6354 m), Huandoy (6360 m), Hualcan (6122 m), Artesonraju (6023 m) ter nekaj nižjih vrhov. V prihodnjih letih sta sledili še dve nemško-avstrijski odpravi, in sicer leta 1936 in 1940. Splezali so na večino preostalih šesttisočakov Bele Kordiljere. Ti Kordiljeri bosta kasneje še večkrat omenjeni, saj so bili naši alpinisti v teh gorovjih najpogosteje. Po drugi svetovni vojni so bili prvi obiskovalci Bele Kordiljere Švicarji, ki so leta 1948 osvojili Santa Cruz (6241 m), Pucaranro (6147 m) in Cashan (5716 m). Kmalu za njimi so Francozi dosegli Alpamayo (5947 m), ki je danes pogosto omenjena kot najlepša gora na svetu. Znameniti Lionel Terray se je v naslednjih letih kot prvi povzpел na številne pomembne vrhove, kot so Pongos (5680 m), Huantasan (6369 m), Chacaraju (6108 m), Huaripampa (6001 m) in Taulliraju (5830 m). Ostali so večinoma le še nižji

pettisočaki, ki pa so nič manj zahtevni, markantni ter številčni (Mihelič, 1997).

Po Miheliču (1997) je bilo dogajanje v Kraljevski Kordiljeri podobno. Po osvojitvi Illmanija (6438 m) leta 1898 je sledilo obdobje brez pomembnejših vzponov. Šele po prvi svetovni vojni so doseženi vrhovi Huayana Potosi (6088 m), Ancohuma (6427 m), Chearoco (6127 m), Casiri (5647 m) ter Illampu (6368 m). Šele okoli polovice 20. stoletja je bilo gorstvo na klasičen način obdelano, številni manj izraziti vrhovi in seveda zahtevne stene najvišjih gora pa so bili še vedno neosvojeni. Te so v naslednjih letih osvajale številne odprave.

Če pogledamo v gore Patagonije, še eno središče modernega alpinizma, bomo opazili podoben potek dogajanja in podobne časovnice. Prva plezalna odprava se je pod gorami pojavila šele leta 1914 pod vodstvom F. Reicherja. V naslednjih letih so se zvrstile številne odprave. Med leti 1917 in 1955 je menih M. de Agostini organiziral 12 odprav in osvojil Cerro Mayo (2450 m), Cerro Electrico (2260 m), Cordon Moyano (2615 m), Cerro Torino (2440 m) in Cerro Polone (2600 m). Prvi poskus na markantni Fitz Roy (3405 m) so opravili Italijani leta 1936, uspelo pa je šele Lionelu Terrayu in Italijanu Guidu Magnoneju leta 1952. Za Terraya je bil to šele začetek njegove dolge dobe osvajanj Andov. Sledil je Cerro Torre (3128 m). Prvi odpravi nanj sta potekali leta 1958. Ena pod vodstvom Walterja Bonattija, druga pod vodstvom Cesareja Maestrija. To leto ni bilo uspeha. Sledili so novi poskusi. Najodmevnejši in verjetno najbližje vrhu so bili Maestrijevi vzponi; leta 1959 poskus s Tonijem Eggerjem, leta 1970 pa s številčno odpravo. Obe odpravi sta sprožili obilo polemik; prva zaradi pomanjkanja dokazov, druga zaradi uporabljenih sredstev pri vzponu. Prvi vzpon, ki je bil dokazano uspešen, je bil italijanski pod vodstvom Casimira Ferrarija leta 1974. Še so ostajali neosvojeni vrhovi in ne preplezane stene, ki so čakale na prve plezalce, plezalcev pa v prihodnjih letih tudi tu na jugu ni manjkalo (Lenarčič, 1988; Cerro Torre, b.d.).

1.2 Začetki slovenskega andizma

Med pregledom dogajanja v teh gorah opazimo, da je bil v 20. stoletju andizem še vedno v povojih. V prvi polovici 20. stoletja pa so se na južnoameriških tleh že pojavili prvi slovenski priseljenci, ljudje iz podalpskega prostora, ki so poznali gore iz domačih krajev na drugi strani oceana. Proti koncu medvojnega obdobja se v Andih že pojavijo prvi slovenski gorniki. To še niso alpinisti, ki bi z željo po plezanju v tujih gorah odpotovali iz domovine, pač pa priseljenci, ki so odšli od doma iskat boljše življenjske razmere. Selitve čez Atlantik so posredno pripeljale do prvih slovenskih andistov. Ti so ljubezen do gora, pridobljeno v domačih gorah, gojili naprej v Južni Ameriki, nekateri pa so to ljubezen pridobili šele v novi domovini in postali del gorniške družbe. Selitve v Argentino in tamkajšnje vlemesto Buenos Aires so bile številne. V mestu je večina

priseljencev ostala, nekaj pa jih je le zbralo pogum in odšlo v notranjost države. Majhno mestece Bariloče ob jezeru pod gorami je postalo dom številnim Slovincem. Okolje je tu bolj spominjalo na Slovenijo kot vroča pampa, sredi katere leži Buenos Aires. Nekateri so ga celo primerjali z Bledom (Eiletz, M. (ur.), 2001). Bariloče so asociacija za začetek slovenskega andizma. V prvi polovici dvajsetega stoletja je bilo v njegovi okolici že osvojenih nekaj vrhov, veliko pa jih je še čakalo na prve pristopnike, sploh pa tehnično zahtevnejši. V tem obdobju imajo vodniki na področju Bariloč pomembno vlogo. Po tem bi lahko rekli, da je andizem tod zaostajal za alpinizmom v naših Alpah, kjer je plezanje brez vodnikov bilo nekaj povsem običajnega. Med prve Slovence, ki so prišli v stik z Andi, lahko štejemo Jožeta Kastelica, rojenega pri Šmihelu v Žužemberku, ter Primorce Vigorja Domicelja, Vladimirja Brezigarja in Petra Štruklja (Eiletz, M. (ur.), 2001; Zgaga, 2011). Jože Kastelic je bil duhovnik. V Argentino je prišel leta 1933, da bi deloval med argentinskimi Slovenci. Po zapisih sodeč je bil vse življenje v stiku z gorami in je veliko služboval pod njimi (Hladnik, 1940). Za zgodovino alpinizma pa velja omeniti njegov tragični poskus vzpona na Aconcagua leta 1940, ki bi takrat pomenil slovenski višinski rekord. Žal je pri poskusu vzpona na vrh ostal ujet v snežnem viharju. Njegovo telo so kasneje našli nedaleč od vrha in ga prenesli v dolino.

Še pred drugo svetovno vojno je imel v Argentini svojo tiskarno Vigor Domicelj, ki je bil zelo aktiven tudi v gorah. Pri nas je preplezal steno Triglava, spoznal je Kugyja, Comicija in druge gornike. V Argentini je sodeloval z močnima gornikoma nemških korenin Reichertom in Rebitschem. S slednjim je med drugim sodeloval pri raziskovanju ledenikov v Osrednji Kordiljeri (Zgaga, 2011, Savenc, 1991). Po zanimanju za gore je znan tudi Solkanec Vladimir Štrukelj, ki pa je življenjsko pot sklenil že mlad. Pred drugo svetovno vojno je v Argentini živel tudi Primorec z Goriškega Peter Štrukelj, ki se je v Argentino preselil kmalu po prvi svetovni vojni. Kot večina izseljencev je najprej živel v Buenos Airesu, kasneje pa se je podal v notranjost dežele. V Bariloče je prišel leta 1936 in se štiri leta kasneje tam stalno naselil. Leta 1942 je postal oskrbnik koč na Cerro Lopez in pod vodstvom Otta Mielinga opravil plezalni tečaj. Kmalu je obiskoval gore z najboljšimi bariloškimi gorniki Schmollom, Neumeyerjem in Kaltschmidtom ter si pridobil vodniško licenco. Do prihoda nove generacije Slovencev po koncu druge svetovne vojne je bil verjetno gorniško najdejavniji Slovenec v Andih. Bil je planinec, plezalec, vodnik, gorski reševalec in smučar. Njegova plezalna dejavnost obsega številne vodniške in raziskovalne ture. Takratne ture so sicer dosegle večinoma le tretjo težavnostno stopnjo po današnji UIAA lestvici, vendar je bil to pionirski čas in je že sam dostop do gora zahteval določeno mero znanja in navora. Štrukelj je že leta 1943 sodeloval pri naskoku na markantni Pico principal del Catedral, toda zaradi poškodbe je odnehal. Kasneje je na ta zahtevni vrh pripeljal prvo turistko, kar je veljalo za lep uspeh. Največkrat je bil na Tronadorju, kjer je stal več kot šestdesetkrat, po njegovem ledeniku pa je vodil kliente dolga leta. Poleg tega je prehodil še gore Ventana (1910 m), Goya (1630 m), Capilla

(2167 m), Nireco (2220 m), Crespo (1144 m), Bonete (2257 m), gore ob dolini reke Manso, pogorje Tres picos (do 2492 m) južno od kraja Bolson, še južneje pogorje Torrecillas, severno od Bariloč pa ognjenik Lanin (3747 m). Predstavljal je prvo generacijo slovenskih gornikov v Bariločah in Andih nasploh, po dosežkih pa je bil v času največje aktivnosti najbolj izstopajoč slovenski gornik v Argentini. (Elietz M. (ur.), 2001; Zgaga, 2011).

Kot prva generacija slovenskih gornikov v Bariločah je navadno navedena generacija slovenskih priseljencev po drugi svetovni vojni. Ti so se v Argentini v glavnem pojavili po letu 1948. Tedaj se je v Bariločah zbrala družina Slovencev, ki jih je družilo smučanje in gore. V prvem obdobju po drugi svetovni vojni so v Bariločah bili najbolj dejavni tako imenovani "Šumski bratje": Vojko Arko, Tonček Pangerc, Dinko Bertoncelj, France Jerman, Martin Jereb, Ivan Arnšek in nekateri drugi. Začeli so z lažjimi podvigi oziroma bolj s spoznavanjem okolja in gora Lopez, Catedral in Tronador v bližini Bariloč. Leta 1949 sta se na turi združili stara in nova generacija priseljencev. Peter Štrukelj je tega leta vodil na Pico Argentino (3187 m), enega od vrhov Tronadorja, mladega Slavka Adamiča. Vodeneč je imel skoraj vso opremo izposojeno, vodenje pa je plačal šele čez eno leto. Nova generacija je s tem vzponom dosegla prvi pomembnejši vrh v okolici Bariloč. Sledilo je samostojno osvajanje najtežjih gora v okolici. Proti koncu leta 1949 sta Dinko Bertoncelj in Janez Flere že preplezala glavni vrh na Tronadorju (3475 m) in s tem uspela v eni najtežjih preizkušenj v pokrajini. Za novo leto 1951 je uspel mladi generaciji nov, težak podvig. Bertoncelj in Pangerc sta preplezala Torre Catedral (2405 m). To je bila šele četrta ponovitev te sicer četrstopenjske smeri, ki pa je tedaj v pokrajini predstavljala najvišjo težavnost. Mladi so tako dosegli predhodnike in jih v nadaljevanju presegli (Eiletz, M. (ur.), 2001).

Leta 1951 je bilo ustanovljeno Slovensko planinsko društvo Bariloče, ki je gorniško dejavnost okrepilo, nekaj mesecev kasneje pa je v Buenos Airesu nastala še podružnica SPD. Pojavili so se skupinski izleti, plezalci pa so dobili nekaj opreme, ki jim je prišla prav pri vzponih. V Bariloškem andističnem klubu (CAB) so imeli slovenski plezalci svojo skupino Grupo de Escaladores Eslovenos (Eiletz, M. (ur.), 2001; Arko, 1995).

Med pomembnejšimi vzponi v naslednjih letih lahko omenimo prve pristope na Slovenski zvonik (Campanile Esloveno, 2310 m), na srednji vrh Tres picos (2492 m) in vzpon na najvišji vrh Celinskega ledu v Patagoniji San Valentin (4058 m). Slovenski zvonik je predstavljal simbol SPD. Nanj je v naslednjih letih Bertoncelj speljal še dve prvenstveni smeri. Trije vrhovi (Tres Picos) so bili pred tem le enkrat obiskani. Naša odprava jih je takrat poimenovala. Srednji, na katerega je pristopila prvič, je dobil ime po Henriku Tumi Torre Tuma (2550 m). Pomembno je bilo tudi dogajanje, povezano z goro San Valentin (4058 m). Vrh je dolga leta ostajal neosvojen kljub poskusom močnih odprav. To je nato uspelo narodnostno mešani odpravi leta 1952, na kateri sta sodelovala Pangerc in Bertoncelj. Poleg teh so slovenske ali narodnostno mešane naveze preplezale

številne nove smeri na že osvojene vrhove. Pri tem so opravljali tudi solo vzpone, npr. Pangerc na Torre Catedral, kjer je bil eden redkih, ki je tudi sestopil brez vrvi (Arko, 1995). Pangerc je leta 1954 sodeloval na odpravi v pogorje Paine v Patagoniji. Tam je izgubil življenje pod seraki in zaključil svojo vrhunsko plezalno pot. Tri leta kasneje je na odpravo v Paine odšel Martin Jereb s Carlosom Sontagom. Kljub temu da so Čilske oblasti prepovedale vzpon v korist italijanski odpravi, sta na skrivaj plezala in obrnila tik pod vršnim grebenom Centralnega stolpa (2460 m). To smer je nato preplezala britanska, takoj za njo pa italijanska odprava. Del odprave, ki se je držal prepovedi in je bil v njej tudi Ivan Arnšek, je opravil prvi vzpon na goro Cerro Bafonaceda (2000 m), kjer je bilo vreme pravi koncentrat patagojske muhavosti (Eiletz, M. (ur.), 2001).

Tej generaciji priseljencev so kmalu sledile nove. Naslednja močna generacija, ki je povlekla slovenski andizem v Argentini naprej, se je pojavila v 60. letih. Tedaj sta moči združili buenosaireški in bariloški SPD ter zgradili v Bariločah planinsko zavetišče, ki je med drugim služilo mladini iz prestolnice. Iz Buenos Airesa so gora željno mladino pošiljali v Bariloče, kjer so se spoznavali s plezanjem. Vzpon slovenskega andizma pa je v tem obdobju zmotila smrt dveh zagnanih mladih plezalcev iz Buenos Airesa Tomaža Kralja in Božidarja Vivoda. Udarec je pomenil prekinitev plezalne dejavnosti za Buenos Aires. Kljub vsemu le ni popolnoma prekinil slovenskih plezalnih uspehov. V tem času sta se v gorah kalila brata Peter in Jurij Skvarča, naslednika "Šumskih bratov". S plezanjem je najprej začel Peter leta 1959, kakšno leto kasneje pa se mu je pridružil še Jurij. V svoji plezalni karieri sta največjo pozornost namenila Kontinentalnemu ledu. Med borbo za osvojitve ostrice Cerro Norte (2580 m) sta dodobra raziskala Kontinentalni led zahodno od jezera Argentino. V tem predelu sta opravila številne prvenstvene vzpone in osvojila petindvajset vrhov (Arko, 1995). Že leta 1963 znameniti Cerro Pier Giorgio (2600 m), ki leži na področju Fitz Roya. Ta je drugi pristop doživel šele leta 1986 (Savenc, 1992). Problem zadnjih petindvajsetih metrov, kolikor je njima in ponavljalcem smeri zmanjkalo do vrha, pa je bil rešen šele leta 2014 (Cara Este, b.d.). Medtem sta obiskovala tudi druge predele Andov. Po Pier Giorgiu sta isto leto opravila prvi zimski vzpon na šesttisočak Nevado El Plata (6300 m) po njegovi 2000 metrov visoki južni steni. Peter je leta 1969 osvojil najvišjega med andskimi vrhovi. Aconcaguo (6962 m) je preplezal in obenem opravil meritev težnosti za univerzo; tako je postal prvi Slovenec, ki je dosegel vrh (Prvi Slovenec na Aconcagui, 1969). Vrh Cerro Norte (2580 m), ki leži med skupino Paine in Fitz Royem, sta po več poskusih dosegla leta 1970. Nanj sta splezala čez zahodno steno. Tu sta že ugledala naslednji vrh – Cerro Moyano (2640 m), na katerega je Jure z argentinsko odpravo prvič pristopil šest let kasneje (Skvarča, 1976). Kot prva Slovenca sta se soočila tudi s Fitz Royem (Jurij leta 1972) in v Himalaji z Everestom (Peter z argentinsko odpravo), vendar nista stala na vrhu. Njun prispevek k slovenskemu andizmu je precejšen. Njuno delovanje lahko zaznamo tudi na zemljevidih po imenih vrhov, kot so Cerro Boj (2500 m) in Cerro Vivod, poimenovanih po naših

rojaki, ter drugih slovenskih poimenovanjih (Prvi pristopi bratov Skvarča, 1972). V šestdesetih se je v Andih pojavil še en pomemben slovenski plezalec, in sicer Boris Kambič. S plezanjem je začel na Hrvaškem in nadaljeval v Sloveniji, sredi šestdesetih pa je prišel v Argentino za svojimi starši. Tu je nato uspešno plezal. Med njegove pomembnejše podvige v Andih spada udeležba na mednarodni odpravi v dolino Sante Clare. Že sam dostop do gora je bil tu prvenstven, odprava pa je dosegla še tri nedotaknjene vrhove in jih poimenovala Elmer (5600 m), Dopej (5200 m) in Bojan (5400 m). Prihajale so nove generacije plezalcev, otrok priseljencev, ki so nadaljevale plezalno in pohodniško dejavnost. To jim je med drugim pomagalo ohranjati stik s slovenstvom, kar so potrdili tudi slovenski odpravarji, ki so se podajali v Ande preko Bariloč ali drugih slovenskih centrov.

1.3 Prve slovenske odprave

Medtem ko sta brata Skvarča spadala med najboljše argentinske plezalce in slovenske andiste sploh, so se v Sloveniji že pojavili pravi načrti in ne le želje za obisk Andov. Prvi so se za daljno gorstvo prek oceana odločili člani Akademskega planinskega društva Ljubljana. To je bila prva neuradna jugoslovanska odprava v Ande. Glavnina slovenskega alpinizma je sicer v tem času ciljala na Himalajo, kljub temu pa slovenski alpinisti niso imeli veliko izkušenj z najvišjimi gorstvi, saj je bila za njimi le odprava na Trisul. Vodja prve slovenske odprave v Ande je bil Primorec, rojen v Trstu, Sandi Blažina. Že v štiridesetih se je spopadal s takrat najtežjimi smermi v Travniku, Šitah, Triglavu, Ojstrici, Koglu in drugih stenah. Plezati je pričel v okolici Trsta, po prihodu v Slovenijo pa se je včlanil v Akademsko planinsko društvo in bil eden od pobudnikov za odpravo v Ande. (Sedemdeset let Sandija Blažine, 2000). Člani odprave so bili še Tine Mihelič, Lojze Šteblaj, Franci Savenc, Lojze Golob in Ivo Valič. Tako kot vse odprave je tudi obisk Andov zahteval mnogo logističnih in organizacijskih spretnosti. Na dolgo pot do Andov so se odpravili z ladjo 9. junija, pod prvi šesttisočak pa so prispeli šele 26. julija. Ta prva slovenska odprava je naredila dvaintrideset pristopov, od tega deset vrhov še deviških. Plezali so v Kraljevski Kordiljeri, kjer so se najprej aklimatizirali v bližini La Paza in se povzpeli na Huayano Potosi (6088 m). Sledil je premik v gorsko skupino Kondoriri, kjer so jih čakali številni še neosvojeni vrhovi. Poleg plezalnih uspehov je odprava zbrala tudi bogato kartografsko gradivo. Tine Mihelič (1997) je v svoji knjigi odpravo podrobno opisal. Omenjeni so vsi preplezani vrhovi in v potopisnem delu vključeni v zgodbo. Druga jugoslovanska odprava v Ande je na pot odšla leta 1975, v proslavo 25-letnice Akademskega PD. Enajstletni odmor med našima prvima odpravama je v svetovnem andizmu pomenil kar dolgo in z novostmi polno obdobje. V tem času so bili osvojeni številni manj zahtevni vrhovi. Za okušanje prvenstva se je bilo potrebno na drugi odpravi pripraviti na večje težave. Tudi na drugi slovenski

odpravi je bil vodja Tržačan Sandi Blažina, člani pa so bili Igor Herzog, Igor Goli, Franc Jeromen, Tine Mihelič, Marjan Osterman, Rudi Rajar, Janez Rupar, Vlado Schlamberger in zdravnik Igor Tekavčič. Plezali so v Beli Kordiljeri. Njihov prvi cilj je bil šesttisočak Chacararaju Oeste (6001 m), na katerega so hoteli preplezati prvenstveno smer po zahodnem grebenu. Pred tem so se aklimatizirali z vzponom na vrh Yanaraju (5237 m), enega lažje dostopnih pettisočakov. Poskus vzpona na zahodni vrh Chacararaja (6001 m) se je nato končal tragično. Na pobočjih gore je zaradi 400 metrskega padca umrl Igor Golli, medtem ko je Marjan Osterman utrpel le nekaj hudih udarcev in kasneje je celo uspel priti na Pisco (5752 m). Odprava je po nesreči Gollija vzpon na vrh Chacararaja opustila. Na preostanku odprave so načrtovali vzpon na Huascarán (6768 m), ki so ga zaradi objektivnih nevarnosti opustili, uspelo pa se jim je povzpeti na Chopicalqui (6354 m) in nazadnje na Pisco (5752 m), (Blažina, 1976).

Odpravam Akademskega PD so nato sledile odprave drugih društev. Leta 1978 je v Ande odšla celjska odprava, ki se je v Cordilleri Blanci lotila najzahtevnejših smeri (Mihelič, 1997). Leto kasneje je Ande obiskala kranjska odprava, v kateri je sodeloval tudi Tolminec Žarko Trušnovec, tedaj še član kranjskega alpinističnega odseka, kasneje pa vodja in udeleženec več primorskih odprav v Ande (Savenc, 1979). V začetku osemdesetih se je s Kranjčani v Ekvador odpravil še en Tolminec, Ivan Rejc, član takrat še precej svežega Soškega alpinističnega odseka pri Planinskem društvu Tolmin.

V Patagoniji so se prve slovenske odprave pojavile v 80. letih. Prvi Slovenci, če odštejemo slovenske priseljence v Argentini, so se v Patagonijo odpravili proti koncu leta 1982. Novembra sta tja odpotovala Tone Golnar in Ljubo Hansel, kjer sta se udeležila mednarodnega planinskega srečanja. Proti koncu odprave sta skupaj z Novozelancem in Korejcem preplezala prvenstveno smer *Super Couloir* na Cerro Castillo, katerega vrh je bil do takrat osvojen le enkrat. Njihova smer je bila prvič ponovljena šele dvajset let kasneje (Fica, 2003). Za njima, tik pred koncem leta, sta se pod Fitz Roy podala Matevž Lenarčič in Boris Simončič. Naveza je takrat skoraj priplezala na goro. Do tega, da bi postala prva Slovenca na njem, je zmanjkalo le sto metrov lažjega plezanja, toda vremenu se ni bilo mogoče upreti (Savenc, 1983b; Lenarčič, 1988).

V osemdesetih se je število odprav v Ande izjemno povečalo. Nastajale so težke prvenstvene smeri vrhunskega formata. V začetku osemdesetih se je na pot odpravila tudi prva primorska odprava s ciljem osvojiti najvišjo goro obeh Amerik.

Sledile so večje ali manjše odprave, danes jih je več kot štirideset.

2 Metode dela

Podatke za diplomsko delo sem večinoma zbiral iz pisnih virov, elektronskih in tiskanih. Najpogostejši vir so predstavljale alpinistične novice, ki so pred leti izhajale v časniku Delo, kasneje pa na spletnem mestu Gore – ljudje. Na tem spletnem mestu je mogoče najti bogat arhiv objavljenih alpinističnih novic iz časnika Delo vse od šestdesetih let dalje, hkrati pa tudi veliko objavljenih alpinističnih člankov iz drugih virov. V veliko pomoč sta bili reviji Planinski vestnik in Alpinistični razgledi v tiskani in elektronski obliki. Nadalje sem informacije našel še v alpinistični literaturi, zbornikih planinskih društev, na spletnih straneh društev in arhivu PD Nova Gorica. Nekaj nasvetov in dopolnitev sem dobil neposredno od alpinistov, ki so ustvarjali zgodovino primorskega andizma.

3 Razprava

3.1 Leto 1980

Čeprav je kateri izmed Primorcev že prej sodeloval na andističnih odpravah pod okriljem odsekov iz drugih regij, tako na primer Sandi Blažina kot član Akademskega alpinističnega odseka in Žarko Trušnovec kot član alpinističnega odseka Kranj, je bil Tolminec Ivan Rejc prvi član kakega od primorskih odsekov, ki se je udeležil odprave v Ande (Mihelič, 1997). Deloval je pod takrat še sveže nastalim Soškim alpinističnim odsekom in se v organizaciji alpinističnega odseka Kranj udeležil odprave v Ekvador. V tehničnem pogledu niso opravili zahtevnih vzponov, našli pa so neokrnjene gore in okolje, ki še ni poznalo turizma. Do takrat so bili ena redkih tovrstnih odprav v Ekvadorskih Andih (Rejc, osebna komunikacija, junij 2016).

3.2 Leto 1982

Prva primorska odprava s primorskimi alpinističnimi odseki v sestavi in pod njihovim okriljem je odšla v Ande leta 1982. Odpravo je organiziral Alpinistični odsek (v nadaljevanju AO) Idrija, vodja pa je bil Žarko Trušnovec, sedaj že član tri leta pred tem nastalega Soškega AO-ja. Odpravo so sestavljali še Milan Černilogar, Zlatko Gantar in Slavko Svetičič iz idrijskega AO, Peter in Pavel Podgornik ter Tamara Likar iz novogoriškega AO, Bogdan Biščak in Igor Škamperle iz postojnskega AO, Ivan Rejc iz Soškega AO, zdravnik odprave pa je bil dr. Jože Andlovic (Trušnovec, 1982). Moštvo so zasedali mladi alpinisti v vzponu, ki so že pokazali odlične sposobnosti plezanja in preživetja v stenah v vseh razmerah. Primorske stene so bile pred to generacijo alpinistom manj znane in razen redkih klasičnih smeri zmernih težavnosti skoraj ne preplezane. Ti alpinisti so jih sistematično preplezali. Strme in odročne domače stene so jih skalile v odlične plezalce. Redno so plezali tudi drugod v Alpah. Okusili so višine najvišjih alpskih vrhov, brata Podgornik, Trušnovec in zdravnik Andlovic so do takrat že bili tudi v najvišjih gorstvih sveta. Žarko Trušnovec je pred tem že obiskal Ande, brata Podgornik pa južno steno Lotseja (Podgornik, 2008; M.S., 1979; Stubelj, Podgornik, Slokar, 2009). Po izkušnjah in tudi starosti je izstopal zdravnik dr. Andlovic, ki je pred tem sodeloval na odpravah na Kangbačen leta 1965, Anapurno leta 1969, leta 1975 spet na

Kangbačen, leta 1980 z Italijani na Everest, obenem pa je sodeloval pri nepalski šoli za gorske vodnike v Manangu. Med drugim je bil pomemben za razvoj alpinizma na Goriškem, saj je sredi sedemdesetih let pobudil ustanovitev AO Nova Gorica (Savenc, 2011; Stubelj, Podgornik in Slokar, 2009).

Južna stena je bila do primorske odprave preplezana po petih različnih smereh in variantah. Prvi so steno preplezali Francozi leta 1954. Leta 1966 so Argentinci preplezali *Centralno* ter *Argentinsko smer*. Svoj pečat je v steni pustil tudi Reinhold Messner, ki je s tirolsko odpravo leta 1974 preplezal direktno varianto *Francoske smeri*. Leto pred našo odpravo je v steni Aconcague delovala japonska odprava. Preplezali so svojo varianto *Francoske smeri*, eden izmed članov odprave pa je v solo vzponu preplezal izraziti ozebnik v osrednjem delu stene – *Centralni ozebnik*. Stena Južnega vrha Aconcague je bila še nedotaknjena. V njej sta si že nekaj let pred odpravo zamislila svojo linijo brata Podgornik. Ta naj bi potekala po stebri v vpadnici južnega vrha, priti je moral le še pravi čas za izpeljavo tako velikopoteznega dejanja. Najprej sta smer nameravala preplezati sama, v začetku osemdesetih pa se je začelo govoriti o primorski odpravi v Ande, kar je bila dobra priložnost za uresničitev želje. Nista bila edina, ki jih je ta najvišja gora obeh Amerik z mogočno tritisočmetrsko južno steno privabljala. Odprava je šla na pot 2. januarja, 9. januarja pa so že opravljali aklimatizacijske vzpone kot ogled pred glavnim naskokom. Vrh so nameravali doseči po različnih smereh in pobočjih gore. Nekateri so se odpravljali v Poljsko smer na severovzhodni strani gore, štirje v južni steber južnega vrha, štirje v *Francosko smer*, Alijančič pa po običajnem pristopu. V *Poljsko smer* so se odpravili Felc, Likar, Olenik in Slapernik. Iz baze so odšli 15. januarja in dan kasneje vstopili v smer. Na vrh so stopili 23. januarja. 18. januarja so Biščak, Černilogar, Svetličič in Škamperle vstopili v *Francosko smer*. V spodnjem delu so plezali po svoji varianti, višje so se priključili originalni *Francoski smeri*, izstopili pa so po *Messnerjevi izstopni varianti*. Smer so preplezali v štirih dneh, podobno hitri so bili leto prej le Japonci z dnem več (Škamperle, 2012). Brata Podgornik, Rejc in Gantar so se odpravili v nedotaknjen južni steber. 16. januarja so pod steber najprej prinesli vso potrebno opremo in poiskali vstop. Sledil je povratek v bazo in priprava na vzpon. Po treh dneh pa jih je pod steno čakala neprijetnost, saj je vso njihovo opremo odnesel plaz. Ponovno so se morali vrniti v bazo po rezervno opremo, ki pa je ni bilo dovolj. Posodili so jim jo vodja odprave Trušnovec, zdravnik Andlovic ter Alijančič, ki se je tedaj po uspešnem vzponu že vrnil v bazo. Prijatelji v *Francoski* so jim medtem sporočili, da je tristo metrov nad vstopom v varianto *Francoske smeri* precej zapuščene opreme. Rejc in Škamperle sta nato že poskušala plezati v spodnjem delu stebra, brata pa sta se odpravila v varianto *Francoske* in našla veliko potrebne opreme.

Ponovno opremljeni so 20. januarja pričeli s plezanjem po objektivno precej nevarni steni. Podnevi se je led v steni začel taliti in takrat so čez njo tekli vodni slapovi, z njimi pa je priletelo tudi obilo ledu in kamenja, kar je otežilo, ponekod pa tudi povsem onemogočilo plezanje. Običajen življenjski ritem z nočnim spanjem in aktivnostjo podnevi nikakor ni prišel v poštev. Med vzponom so se razmere stalno spreminjale, najbolj ugodne so bile zvečer, ponoči in zjutraj. Potrebno je bilo prisluhniti ritmu stene; plezanje je bilo zelo zahtevno. Izmenjavala sta se strm led in krušljiva skala. Najtežji del jih je čakal pod vrhom, na višini več kot 6000 metrov. Za dvajsetmetrski skalni pas je Gantar potreboval osem ur dela s slabo prijemajočimi klini. Ocena je bila tu VI, A3. Poleg tehničnih težav jih je mučila utrujenost, Rejca pa je vrh vsega bolel še zob. Rob stene so dosegli devetega dne. Vršni greben so prehodili opotekajoče in končno stali na 6935 metrov visokem južnem vrhu. Z vrha so nadaljevali na sedlo med obema vrhovoma ter čez dva dni končno prišli do drugih članov odprave. Nahrbtnike so po dvanajstih dneh z veseljem prepustili svoji muli. Za njimi je bila *Jugoslovanska smer* (danes *Slovenska*) v južni steni južnega vrha. Po vzponu so nastala nesoglasja med Argentinci, najverjetneje iz ljubosumja. Smer je ostala tam kjer je – direktno pod južnim vrhom Aconcague (Trušnovec, 1982; Podgornik, 1982; Podgornik, 2012a, 2012b; Likar, 1982; Podgornik, osebna komunikacija, junij, 2016).

3.3 Leto 1983

Druga primorska odprava je bila po sestavi idrijsko-tolminska. Njen cilj je bilo plezanje v gorah Kraljevske Kordilijere. Člani odprave so preplezali štiri prvenstvene smeri in eno ponovili z verjetno novimi variantami. 14. in 15. julija so Janko Humar, Slavko Svetičič in Žarko Trušnovec preplezali *SZ steber* (60°, IV, 1100 m) v Illampuju (6362 m). Za vzpon so potrebovali 18 ur. Sledila je Avstrijska smer v južni steni Tiquimanija (5550 m). Skoraj polovico smeri so plezali po svoje in verjetno zašli v nedotaknjene variante. V tej pretežno kopni steni so naleteli na težave V. težavnostne stopnje. V začetku julija je sledil vzpon na Huayano Potosi. Ta vrh velja za prvi šesttisočak, na katerega so stopili Slovenci, in sicer člani prve slovenske odprave v Ande. Primorska naveza se je lotila mogočne zahodne stene. Njen desni del je skoraj kopen, medtem ko prevladuje v levem delu led. Tega dela stene se je le nekaj tednov pred primorsko odpravo lotila tudi radovljiška odprava, ki je novo smer začela v območju Ameriške smeri iz leta 1970 in se na sredini odcepila levo. (Huayana Potosi, b.d.) Desno od Ameriške smeri so Humar, Svetičič in Trušnovec v trinajstih urah preplezali *Primorsko smer*. Prehode so poiskali čez pas serakov v spodnji polovici stene, kateremu so se

dotedanje smeri izognile. Težave v steni so ocenili z ED-, 80/60-70°, IV+, 1300 m. V sklopu iste odprave je bil nazadnje še prvenstveni vzpon v južni steni zahodnega predvrha Ancohume (6388 m). Žarko Trušnovec in Janko Humar sta najprej v šestih urah preplezala *Tolminsko smer* (55°, 1000 m), nato pa še sestopila po prvenstveni *Smeri srečnega konca*, ki poteka v območju JZ grebena. Na glavni vrh nista šla (Mihelič, 1997; Savenc, 1983).

3.4 Leto 1986

V začetku leta 1986 so se naši alpinisti podali na najbolj poznani gori Patagonije – Cerro Torre (3128 m) in Fitz Roy (3405 m). Po neuspešnem poskusu leta 1983 se je Matevž Lenarčič konec leta 1985 vrnil skupaj s Postojnčanoma Radom Fabjanom in Bogdanom Biščakom. V planu so imeli vrh Fitz Roya in Cerro Torreja. Najprej so se namenili plezati v Fitz Roy, in sicer v novo smer v vzhodni steni. Vsaka odprava ima težave že s pripravami na vzpon. Ta odpravica je uspešno prispela do Argentine, kjer jih je presenetila izjemno neugodna menjava denarnih valut. Tamkajšnja vlada je namreč reševala probleme z inflacijo in tik pred njihovim prihodom spremenila denarno valuto iz argentinskih pesov v australe. Tako so se znašli v finančni stiski že na začetku odprave. Z nekaj stiskanja jim je uspelo preiti finančne težave, a zapletov še ni bilo konec. V dolini so postavili šotor s hrano za mesec dni plezanja; tam naj bi jih pričakal, po preplezanem Fitz Royu, za nadaljevanje avanture v navpičnicah Cerro Torreja. Med plezanjem pa so jim ukradli vso hrano, namenjeno za plezanje v Cerro Torreju. Vzhodno steno Fitz Roya so uspeli preplezati in z njega kljub močnemu viharju uspešno sestopiti – lačni, žejni in z vetrom, ki jih je metal na tla. Zarisali so novo smer med *Angleško* in *Kalifornijsko smerjo* in jo poimenovali po v Courtih ponesrečenemu Borisu Simoniču. Postali so prvi Slovenci z doseženim vrhom Fitz Roya in načrtali drugo slovensko smer na goro za Jegličevo, Karovo in Knezovo *Hudičevo zajedo*. Sledila je *Maestrijeva smer* v Cerro Torreju. Po prvem neuspešnem poskusu in dvanajstdnevem čakanju v bazi na izboljšanje vremena jim je uspela tudi ta smer. 15. januarja so ob desetih zvečer kot prvi Slovenci stali na vrhu Cerro Torreja. Na sestopu so srečali drugo našo odpravo, ki je takrat plezala v vzhodni steni. Odprava trojice je že bila tipična moderna odprava: majhno moštvo, skupina prijateljev, ki so jih združili isti cilji, organizacijo pa so prevzeli vsi trije. Oba vrhova v eni sezoni sta redko dosegljiva, tako da je bila to zelo uspešna odprava, še posebej, če poleg obeh osvojenih vrhov upoštevamo prvenstveno smer na enega (Lenarčič, 1988; Savenc, 1986).

Pod Cerro Torrejem (3128 m) se je skoraj vzporedno s prejšnjo trojico zbrala velika skupina alpinistov s skupnim ciljem preplezati še ne preplezano vzhodno steno. V njej so pred tem že bili poskusi tujih alpinistov, tudi po zamišljeni liniji naših alpinistov (Peklenska Direttissima (b.d.), Česen, 1986a). Odpravo so sestavljali Peter Podgornik iz novogoriškega AO, Slavko Svetičič iz idrijskega AO, Janez Jeglič in Silvo Karo iz domžalskega AO, Franček Knez iz AO Impol, Pavle Kozjek član AO Ljubljana Matica ter zdravnik Borut Belehar in snemalec Matjaž Fištravec, ki je celoten vzpon posnel na filmski trak. Alpinisti so 11. decembra dosegli bazni tabor, trinajstega pa skopali veliko snežno luknjo pod steno, ki je služila kot bivak in skladišče za tisoč sto kilogramov opreme. Naveze Karo – Knez, Jeglič – Svetičič in Kozjek - Podgornik so se nato izmenjevale pri plezanju. Povratki pod steno so bili neizbežni. Težave so bile konstantne, stena stalno precej strma ali previsna, vse skupaj je stopnjevalo še neustrezno vreme. Prva sta v steno odšla Knez in Karo ter preplezala preko 100 metrov stene do previsne zapore, ki je zapirala vstop v veliko zajedo. V tem predelu stene sta našla vrvi predhodnih odprav, ki jim dlje ni uspelo priti. Podgornik in Kozjek sta opravila s previsno zaporo, Svetičič in Jeglič pa nadaljevala po kombiniranem, previsnem in objektivno zelo nevarnem delu zajede. Brez večjih prekinitev je teklo do prvega večjega poslabšanja vremena. Tedaj so se za tri dni vsi umaknili v bazo. Bivak pod steno je med tem na debelo zasulo. Ugotovili so, da tega ne bodo smeli več zapustiti, vhodni rov so po sneženju namreč morali podaljšati za tri metre. Kaj kmalu so ugotovili, da je lopata najpomembnejši del opreme na odpravi. To so že doslej pa tudi kasneje še pogosto potrebovali. Do silvestrovega so preplezali sedemsto metrov stene, po novem letu jih je čakalo še tristo metrov. Na silvestrovo pa se je pričela najdaljša plezalna pavza, ki je trajala skoraj do polovice januarja. Prišlo je obdobje slabega vremena z obilo snega. Podgornik in Kozjek sta bila na vrsti za plezanje in sta se na novega leta dan odpravila proti bivaku. V njem sta nato ostala štirinajst dni ter pazila na opremo. Brez njenega dela bi bivak zasule ogromne količine snega in oprema bi bila izgubljena, nadaljnji vzpon pa nemogoč. Vhodni rov v votlino je postajal iz dneva v dan daljši in na koncu je meril osem metrov. Ob izboljšanju sta 14. januarja vstopila v steno, očistila vrvi in opremo ledu ter nadaljevala z novimi raztežaji. Knez, Jeglič in Karo so nato dosegli stolpe, kjer se je nova smer priključila Maestrijevi. 16. januarja so vsi, razen vodje Klemenca in Svetičiča, ki si je med treningom v bazi izpahnil prst, stali na vrhu Cerro Torreja. Za njimi je ostala *Peklenska direttissima*, takrat in še danes ena najzahtevnejših smeri v Patagoniji (Podgornik, 2006; Klemenc, 1986; Kozjek, 1986).

Leta 1986 je v Cordillero Blanco v okviru PD Tolmin pod vodstvom Žarka Trušnovca odpotovala številčna odprava. Alpinisti so osvojili kar devet vrhov in preplezali tri

prvenstvene smeri. Na pot so odšli 14. junija, nato pa po sedmih dneh potovanja in priprav že naredili prvi vzpon na pettisočak Paron (5325 m). Še dva dni kasneje sta se Žarko Trušnovec in Slavko Svetičič vzpela po JZ steni na Artensoraju (6025 m). Sestopila sta čez JV steno po *Nemški* smeri iz leta 1969 v vsega pol ure. JV stena velja za klasičen vzpon, čez steno se je tudi že večkrat smučalo. Dan za Trušnovcem in Svetičičem je isto turo opravila še novogoriška naveza Mirjam Bizjak in Milan Velikonja.

Svetičič in Trušnovec sta v sklopu odprave naredila tri prvenstvene vzpone. Na drugi turi sta se vzpela čez južno steno Quitaraja (6040 m). Preplezala sta težko ledno smer v osrednjem delu stene, eno najtežjih v okolici. To je bila nato edina smer v steni vse do leta 2001, ko sta Britanca Bullock in Powell preplezala novo smer v njeni bližini (Tome, 2002). Naša alpinista sta za kilometer visoko smer težavnosti 95/50-90° potrebovala le 14 ur. Prvič sta bivakirala pod steno, drugič pa pod vrhom gore. Na hitrost vzpona ni prav veliko vplivala niti Žarkova poškodba noge, ko je med dostopom zdrsnil v ledeniško razpoko. Svoj drugi prvenstveni vzpon sta naredila v zahodni steni Jirishance (6126 m). Tudi v tej steni sta bila izredno hitra. Za tisočmetrsko smer sta potrebovala vsega šest ur, kar je bil doslej najhitrejši vzpon v steni in prvi brez bivaka. Pri tretjem prvenstvenem vzponu se jima je pridružila Andrejka Freljih. Povzpeli so se prek SZ stene Puchrance (6197 m). Nastala je smer *Zadnjih treh mušketirjev*, bili so namreč zadnji člani odprave, ki so še plezali in opravili zadnji vzpon pred odhodom domov. Gora je poskrbela, da je bil sestop za Žarka težavnejši od vzpona. Na sestopu je trojico zajel manjši plaz, ki je Žarka pahnil čez rob seraka. Pri tem si je izpahnil ramo in nalomil nekaj reber. Nadaljevanje je bilo muka, prav nič manj mučen ni bil niti deseturni povratek iz baze v dolino naslednjega dne.

Ostali vzponi so potekali v območju že preplezanih smeri. Na pogosto tako imenovano najlepšo goro na svetu, Alpamayo (5947 m), so se povzpeli štirje člani odprave; prvič naveza Fon-Žagar po *Italijanski smeri*. Smer je nastala leta 1975 pod vodstvom Ferrarija in velja za klasično, pogosto plezano smer. Drugi vzpon je naredila naveza Bizjak-Velikonja s ponovitvijo *Kranjske smeri*, ki so jo sedem let prej preplezali Kranjčani in do tedaj še ni imela slovenske ponovitve. Pri prvem vzponu po tej smeri je sodeloval tudi Žarko Trušnovec. V sedemdesetih se je namreč kot študent včlanil v kranjski alpinistični odsek in nekaj let plezal kot njihov član.

Popolnoma ženski vzpon je na odpravi opravila naveza Jeran- Leban na Ranrapalco (6162 m), na Ishinco (5530m) pa se je Fon povzpel kot samohodec. Zanimivo bi bilo izvedeti, kolikokrat je že bilo dolgo prečenje grebena gore Rasac (6017 m), ki sta ga naredila Milan Velikonja in Mirjam Bizjak. To je bilo kar tri kilometre dolgo prečenje (Savenc, 1986). V devetdesetih sta podobno prečenje opravila tuja alpinista, ki sta s turo začela v vzhodni steni,

dosegla južni greben in preko vrha nadaljevala do severovzhodne stene, po kateri sta sestopila (Garrett, 1996).

3.5 Leto 1987

Poleti se je v perujske Ande spet odpravila številčna odprava pod okriljem AO Idrija. Izkupiček je bil enajst vrhov, od tega so tri vrhove dosegli po prvenstvenih smereh. Različne naveze so najprej osvojile šest aklimatizacijskih vrhov, nato pa se je začelo zares. Emil Tratnik je zadnjega dne aprila opravil prvenstveno prečenje Palcaraju (6274 m) – Palcaraju Sur (5900 m). Šestnajsturno pot je začel v južni steni, po kateri je dosegel greben, se nato spustil pod severno steno ter se preko zahodne stene povzpел na vzhodni vrh. Peter Poljanec in Žarko Trušnovec sta tega dne delovala na gori Paclaraju Sur (5900 m), kjer sta preplezala sedemstometrsko *Smer Jerneja in Ožbeta*. Najtežji del vzpona je bil vstop v steno, kjer ju je čakalo petnajst metrov navpičnice, nadaljevanje pa je bilo nekoliko položnejše, vsaj za alpiniste njunega kova. Najpomembnejši dosežek na odpravi je bila južna stena Santa Cruza (6259 m), ki do takrat še ni bila preplezana. 7. junija so vanjo vstopili Lužnik, Tratnik, Poljanec in Trušnovec. Trušnovec se je podal proti svoji dvanajsti prvenstveni smeri v Andih, Tratnik in Poljanec proti drugi, za Lužnika pa je bila to prva. Že na začetku smeri jih je pričakal strm led in težave V. stopnje v skali. Sledil je srednji del stene z do 65° naklonine, ki ga je zapirala strma skalna pregrada, v kateri so preplezali tri zahtevne raztežaje. Po osemnajstih urah plezanja so ob osmih zvečer pristali na grebenu, pokritem z ogromnimi opastmi, kjer so si uredili bivak. Gora nima lahkega pristopa, zato so naslednji dan začeli sestopati čez severno steno proti dolini Los Cedras, nato pa še petindvajset ur pešačili do doline. To je bil tip vzpona, zahteven še leta in se ni velikokrat ponovil. Tratnik je avanturo poimenoval "mini Daulagiri" po legendarnem vzponu Staneta Belaka – Šraufa in družčine na Daulagiri leta 1981 (Savenc, 1987).

Proti koncu leta je v Patagonijo odšla odprava štirih alpinistov. Ines Božič (obalni AO), Zlatko Gantar (AO Idrija), Janez Skok in Ivo Kofol (SPD Trst) so ciljali na tamkajšnji najznamenitejši ojstrici Cerro Torre (3128 m) in Fitz Roy (3405 m). Na Cerro Torre do tedaj še ni stopila ženska noga in Ines je bila na dobri poti, da bo prva. Le za tri dni jo je tedaj prehitela Italijanka, sicer športna plezalka Rosana Manfrini. Kakorkoli, postala je druga ženska, ki je dosegla vrh Cerro Torreja. Skoraj dvajset let je nato minilo do popolnoma ženskega vzpona, ki sta ga leta 2005 naredili Monika Kambič in Tanja Grmovšek. Primorsko-

ljubljska odprava je na Cerro Torreju popolnoma uspela, vrh so dosegli vsi štirje člani. Sledil je poskus prvenstvene smeri v vzhodni steni Fitz Roya levo od *Hudičeve zajede*, ki so jo leta 1983 preplezali Janez Jeglič, Silvo Karo in Franček Knez. Levo od te zajede takrat še ni bilo nobene obstoječe smeri. Šele v devetdesetih in leta 2004 so v tem predelu nastale tri zahtevne smeri *Royal Flush*, *El Corazon* in *Linea de Eleganza*. Najprej so bile preplezane v klasičnem stilu, z napeljevanjem fiksnih vrvi, pri *Royal Flushu* pa so bili izdatno uporabljeni tudi svedrovci. Vse tri smeri so se v alpskem stilu ponovile v zadnjih desetih letih (Cerro Fitz Roy, b.d.). Kofol, Gantar, Božič in Skok so poskusili z vzponom v območju kasneje nastale smeri *El Corazon*. Tudi oni so plezali z napenjanjem vrvi, ki jim jih je uspelo napeti za dva do tri raztežaje na dan, pri tem pa so po ozkih zaledenelih počeh z zatiči in metulji premagovali težave do A2+. Po 500 metrih jih je zaobjelo za Patagonijo tako značilno slabo vreme, ki je trajalo celih petindvajset dni. Na koncu jim je ostalo le še toliko časa, da so iz stene pobrali vse pripete vrvi in odpotovali domov (Česen, 1988).

V zimi 1987/88 so se trije alpinisti posvetili severnemu stolpu skupine Paine. To niso bili prvi slovenski poskusi v tej skupini, zagotovo pa prvi v steni severnega stolpa. Ivan Rejc in Edo Kozorog iz Soškega AO ter Matjaž Ravhekar iz AO Jesenice so se zaradi slabega vremena obrnili 250 metrov pod vrhom (Štebe, 1987). Njihovo smer sta v naslednjem desetletju dokončala Marko Prezelj (AO Kamnik) in Andrej Štremfelj (AO Kranj). V steni sta še našla uporabna sidrišča za spust po vrvi in nekaj svedrovcev, vsi klini, namenjeni napredovanju, pa so bili po sedmih letih že preveč dotrajani in neuporabni. Po številnih vzponih in ponovnih spustih pod steno sta po več dneh in 43 urah učinkovitega plezanja dokončala smer do vrha severnega stolpa Paine. Smer sta poimenovala *Rojen pod radovedno zvezdo*, težavnost pa sta ocenila s povprečno oceno VI, A2 (Peternel, 1995).

3.6 Leto 1988

Proti koncu leta 1987 sta se pod Aconcagua (6962 m) odpravila Slavko Svetičič (AO Idrija) in Milan Romih (AO Impol). Oba sta bila že drugič pod južno steno Aconcague. Romih je dve leti pred tem preplezal prvenstveno *Slovensko smer*, Svetičič pa še prej v sklopu prve primorske odprave *Francosko* s prvenstvenim vstopom. Tudi na tej odpravi sta načrtovala novi smeri. Najprej sta se aklimatizirala v gorski skupini La Plata. Preplezala sta *Super canalleto* (50°, 1100 m) v Rinconu (5550 m), v Vallecitosu (5435 m) prvenstveno *Slovensko smer* (IV,V, 60-80°, 1200 m) in nazadnje pristopila še na glavni vrh La Plata. Dobro

aklimatizirana sta nato odšla v južno steno Aconcague, kjer sta najprej poskusila v centralnem delu. Po preplezanih 800 metrih prvega dne sta bivakirala, naslednjega dne pa sestopila zaradi vodnih slapov, ki so tekli čez steno. Tedaj sta se odločila, da bosta poskusila po jugozahodnem grebenu. Tu sta dobro napredovala, le Romihu je v steni priletel kamen in poškodoval roko. Moral je sestopiti, Svetičič pa je nadaljeval do vrha in bivakiral na sedlu med južnim in severnim vrhom. Naslednji dan je sledil sestop po Francoski z *Messnerjevo varianto* v zgornjem delu in *Slovensko* v spodnjem. Čez smer je sestopil v desetih urah. Smer je bila pred tem že solo preplezana, solo sestopa pa verjetno še ni bilo. Omenimo, da so Slovenci leta 1982 za smer potrebovali štiri dni, kar je tedaj veljalo za hiter vzpon. V naslednjih dneh sta v navezi, Svetičič pa večkrat solo, plezala do dvestometerske smeri v bližini baze. Romiha poškodba nadalje ni več ovirala pri plezanju, tako sta se ponovno navezala na vrv pod centralnim delom južne stene Aconcague in pričela plezati v vpadnici serakov, ki prežijo sredi stene. Nastala je nova in verjetno najnevarnejša smer v južni steni *Ruleta* (ED+, 1700 m do priključitve k *Francoski*) (Svetičič, 1988; Česen, 1987; Podgornik, 2012a; Podgornik, 12b).

Tega leta so bili v Andih še trije drugi člani AO Idrija. Perujske Ande so obiskali Silvo Mavri, Zlatko Gantar, Lužnik Andrej in Jože Makuc.

3.7 Leto 1989

Idrijčani so tega leta spet obiskali perujske Ande, vendar v drugačni zasedbi kot leto prej. Odpravo so sestavljali Dani Felc, Slavko Hladnik in Peter Poljanec (Naše odprave, 2010).

3.8 Leto 1990

Leta 1990 je perujske gore obiskala večja skupina pod vodstvom Žarka Trušnovca. Aklimatizacijo so opravili v dolini Cojup, na vrhovih Muapi, Ishinco in Waman Ripo, visokimi med 5400 in 5500 m. Obiskali so tudi Llanganuco in sedem jih je bilo na Piscu (5800 m), Trušnovec in Tomaž Rovšček pa sta se na koncu povzpela še na drugi najvišji vrh Peruja Huascaran Norte (6655 m) (Savenc, 1990).

Jesen leta 1990 sta v Patagonijo odpotovala Matjaž Ravhekar in Peter Podgornik. Njun cilj je

bil preplezati 1200- metrsko vzhodno steno Fortalezze. Gora je ime dobila zaradi svoje nepristopnosti, po naše bi se imenovala "Trdnjava". Vzhodna stena dotlej še ni bila preplezana. Podgornik in Ravhekar sta v njej preplezala dobrih 400 metrov, nato pa sta se morala zaradi Podgornikovih težav s hrbtom obrniti. V steni sta pustila fiksirane vrvi in drugo opremo. Po povratku domov sta pomagala pri organizaciji odprave Marku Lukiču iz AO Kozjak Maribor in Mihi Praprotniku iz AO Ljubljana-Matica, ki sta smer dokončala. To je še danes edina smer v vzhodni steni Fortalezze (Česen, 1990, Česen, 1991; Koren, 2008).

3.9 Leto 1991

Leta 1991 so Slovenci spet stali pod južno steno Aconcague. Peter Podgornik iz novogoriškega AO in Pavle Kozjek iz AO Ljubljana Matica sta nameravala preplezati novo smer po stebru v levem delu stene. Smer bi potekala še bolj levo od smeri prve primorske odprave v Ande. Dan pred prihodom v bazo je Kozjek dobil pljučnico in morala sta se obrniti. Podgornik v naslednjih letih ni opustil ideje o novi smeri. Kmalu se je spet pripravljaj na odhod z "drežniškim samorastnikom" Alojzom Fonom – Huljo, vendar si je pri delu zlomil nogo in odpravo sta prestavila za dve leti. Bližal se je odhod, ko je Hulja raznesla eksplozija stare granate. Odpiranje in čiščenje granat iz prve svetovne vojne je bilo v Posočju dokaj pogosto, marsikdo je pri tem zgubil življenje.

Novo smer sta delno po Podgornikovi zamišljeni liniji leta 2003 preplezala člana AO Kamnik Tomaž Humar in Aleš Koželj. Podgornik in Kozjek sta imela po neuspelem vzponu na Aconcaguo vsak svoje plane. Kozjek je okrevaj in odšel v Cordillero Blanco, kjer je preplezal novo smer na Huascaran, Podgornik pa se je odpravil v Patagonijo, kjer je čakal na Jožeta Šerbeca iz Soškega AO. Podgorniku se je tudi ta načrt nekoliko spremenil. Zaradi vojne v Sloveniji je Šerbec moral ostati doma, zato se je pod vzhodno steno Cerro Adele (2800 m) odpravil sam. Uspel je preplezati novo smer in prvič se je vzel na goro pozimi. Kot je kasneje omenil, je bila to njegova najtežja preizkušnja (Koren, 2008). Na celotnem območju je bil sam in brez povezave s svetom. V močnem vetru in med stalnim zasipavanjem s snegom je preplezal 1200-metrsko smer. Splošna naklonina pobočja je bila med 50 in 60°, vmes pa sta ga pričakali dve petdesetmetrski mesti z naklonino ledu med 70 in 80° ter nekaj krajših mest podobne naklonine. Vreme mu tudi na sestopu ni prizaneslo, posebej delikatna pa je bil prehod ledenika v spodnjem delu sestopa. *Tujec v noči* je ime smeri, ki v domišljiji jasno zariše prestano dogodivščino. (Česen, 1991d; Koren, 2008).

Julija je v Ande spet odšel Slavko Svetičič. Za seboj je imel odlične vzpone v Alpah, med katerimi je bila tudi prvenstvena *Manitua* v severni steni Grand Jorassesov (4208 m). Glavni cilji pa so bili v najvišjih gorah. Poleg Andov je imel tega leta v planu tudi zahodno steno Anapurne (8091 m), kjer je jeseni preplezal prvenstveno smer v zahodni steni. Julija in avgusta je med obiskom Andov v Cordilleri Blanci priplezal na tri vrhove. Najprej je odšel pod Alpamayo, kjer je preplezal *Francosko smer*. Sledila je Ranrapalca, kjer je poskusil preplezati direktno smer v severozahodni steni. To bi bila prva slovenska prvenstvena smer na goro. Prvenstvena je nato nastala pet let kasneje, ko sta čez severno steno prišla Matej Zorko in Andrej Markovič iz Posavskega in Novomeškega AO (Mihelič, 1997). V začetku avgusta se je Svetičič povzpел še na najvišji vrh verige Hascuaran. Najprej na njegov južni vrh. Nanj je priplezal po prvenstveni *Slovenski smeri*, dan kasneje pa še na severni vrh. To je bila Svetičičeva zadnja odprava v Ande. Štiri leta kasneje ga je dolgotrajno poslabšanje vremena za vedno ujelo v zahodno steno Gašerbruma 4 v Himalaji (Svetičič, 1991; Mihelič, 1997).

3.10 Leto 1992

Konec leta 1992 sta dva mlada vipavska plezalca Matjaž Koušca in Branko Pregelj odpotovala v Južno Ameriko, da bi preplezala južno steno Aconcague (6962 m). Izbrala sta si *Francosko smer*, po kateri so primorski plezalci pred tem že plezali. Po dobri aklimatizaciji nad ravnico Plaza Francia sta 12. decembra pričela s plezanjem. V tej ogromni steni, tako kot že marsikatero odpravo prej, nista imela dobrih razmer. Globok sneg in značilni vodni slapovi so jima precej oteževali vzpon. Drugi dan plezanja sta izgubila kuhalnik, kar jima je nadaljnji vzpon še dodatno otežilo. Četrty dan sta dosegla rob stene ter se povsem dehidrirana odločila za sestop po smeri. Tisto sezono sta bila prva plezalca v južni steni Aconcague (Savenc, 1993).

Odpravo na Aconcaguo sta tega leta organizirala tudi člana AO Idrija Mavri Silvo in Obid Dragan (Naše odprave, 2010).

3.11 Leto 1994

Junija tega leta sta v Cordilleri Blanci v Peruju plezala idrijska alpinista Jože Makuc in

Dragan Obid. Za aklimatizacijo sta najprej odšla v dolino Cojup, kjer sta se povzpela na Huapi (5421 m) Pet dni kasneje sta stala na vrhu Pisca (5760 m), na katerega sta prišla iz doline Llanganuco. Iz doline Santa Cruz sta nato preplezala na Alpamayo (5942 m), iz doline Paron pa sta konec junija osvojila najvišji vrh na odpravi Artensonraju (6025 m). Vzponu je sledilo slabo vreme, tako da je bil to zadnji vrh na odpravi (Peternel, 1994).

3.12 Leto 1995

Člana AO Idrija Slavko Hladnik in Marko Rupnik sta organizirala odpravo na Aconcaguo (Naše odprave 2010), člani obalnega AO pa so plezali v perujskih Andih in osvojili vrhove Pastoruri (5240 m), Pisco (5752 m) in Copo (6188 m) (Živec, 2000).

3.13 Leto 1996

Druga obalna odprava v Ande je na pot odšla v maju leta 1996. Odpravo je sestavljalo pet članov, in sicer Žare Guzej, Maksimiljan Kopčar, David Maver, Branko Strmšek in Aleš Žigon. Njihov cilj so bili vrhovi v Cordilleri Blanci. Za aklimatizacijo so se najprej povzpeli na Huapi (5400 m). V prvi polovici junija sta Kopčar in Žigon preplezala jugovzhodno steno Vallunraja (5686 m). Štiri dni kasneje sta Guzej in Kopčar pristopila na goro Huasmashraju (5434 m). Strmšek in Žigon pa sta v njeni severni steni preplezala novo *Koprsko smer*. To je bil prvi primorski pristop in prva primorska prvenstvena smer na goro. Maver je opravil zadnji vzpon na odpravi v začetku druge polovice junija. Povzpel se je na šesttisočak Copa (6188 m) (Savenc, 1996; Živec, 2000).

3.14 Leto 1997

Konec junija je v Cordillero Blanco odpotovala skupina tolminskih alpinistov, ki sta se ji pridružila dva člana iz Koroške in dva iz Ljubljane. Odprava je bila zasnovana v počastitev stote obletnice organiziranega planinstva v Posočju. Soška podružnica SPD je nastala leta 1896 in je takrat delovala na območju celotne Soške doline ter bila med prvimi podružnicami SPD (Rovšček, 1996). Odprave točno ob obletnici zaradi zapletov niso mogli izpeljati, zato pa

so jo uspeli leto kasneje. Odpravo so sestavljali Tone Brelih, Peter Mežnar, Miranda Ortar, Renato Leban in Maksi Uršič iz Soškega AO, Grega Lačen iz AO Črna na Koroškem, Ludvik Golob iz AO Ravne, Silvan Komunjar in Irena Modrej iz AO Železničar ter zdravnica Alenka Kojič Uršič. Povzpeli so se na tri pettisočake in tri šesttisočake. Najzahtevnejši je bil vzpon Mežnarja in Lačna na Cayesh (5721 m). Ta vrh je prva dosegla novozelandska odprava leta 1960, nato pa kljub poskusom nanj priplezala drugič šele ameriška odprava 23 let kasneje preko vzhodne stene. (Richey, 1984) Tudi vse kasneje nastale smeri so zahtevne, tako da je gora le za dobre alpiniste. Lačen in Mežnar sta z vzponom najprej poskusila v levem delu vzhodne stene, kjer ju je zaustavila skala brez naravnih razčlemb in izjemne trdote, kar je preprečevalo vrtanje svedrovcev (Peternel, 1998). Temu je sledil poskus desno od ameriške smeri, ki poteka v vpadnici vrha. Tej smeri sta se sredi stene za štiri raztežaje priključila, nato pa nadaljevala levo od nje. Ameriška smer se je namreč izognila skalni barieri v zgornjem delu stene, Mežnar in Lačen pa sta hotela ta problem rešiti. Šest raztežajev po odcepitvi iz ameriške smeri sta neudobno bivakirala. Drugi dan sta preplezala preostalih pet raztežajev do vrha. Slabo varovanje in težavno kombinirano plezanje sta bili glavni značilnosti zgornjega dela stene. Vršni greben je polepljen z opastmi, zaradi česar je na andskih vrhovih včasih kar težko doseči vrh. Mežnar in Lačen sta z gore sestopila po smeri vzpona in ob petih zjutraj tretjega dne dosegla bazo. Marsikdaj lahko slišimo, beremo ali pa kot alpinisti sami doživimo izgubo pomembnega kosa opreme. To se je zgodilo tudi navezi v vzhodni steni Cayesha. Že prvi dan plezanja sta na stojišču izgubila derezo, tako da je drugi v navezi do vrha plezal le z eno. Ženska naveza Ortar-Modrej je skoraj osvojila Tocllaraju (6032 m). Zaradi Razpok in premalo opreme sta se 100 metrov pod vrhom obrnili. Dosegli pa sta vrh Artesonrajuja (6025 m) po normalni smeri. Brelih in Leban sta bila skupaj na Piscu (5752 m) in Tocllaraju (6032 m). Na drugega sta se povzpela čez južno steno, kjer je potrebno preplezati dva 75-stopinjska raztežaja. Vrh Huascarana (6768 m), ki je bil tudi eden od ciljev odprave, sta dosegla Golob in Komunjar (Peternel, 1997a; Peternel, 1997b; Peternel, 1997c).

3.15 Leto 1999

V zadnjem poletju prejšnjega tisočletja so Andi združili šest alpinistov iz Soškega AO in AO Nova Gorica. Na pot sta najprej odšla Iztok Ipavec iz AO Nova Gorica in Blaž Stres iz Soškega AO, ki sta se podala v Ande nekaj dni pred drugimi ter se tudi prej aklimatizirala. Pet dni kasneje so se z Andi prvič spoznali Vasja Košuta iz novogoriškega AO, Simon Markočič iz AO Cerkljeva Gora ter Borut Golja in Matija Klanjšček iz Soškega AO. Cilj prve naveze je bila

prvenstvena smer v južni steni Taullirajuja (5830 m), cilj druge skupine pa pridobivanje izkušenj z višino in prvenstvena smer v južni steni Kitarajuja (6040 m). Ciljev kasneje niso uresničili zaradi neugodnih vremenskih razmer, so pa kljub temu dosegli, vključujoč aklimatizacijo, pet vrhov in preplezali dve prvenstveni smeri. Po aklimatizaciji sta prvo prvenstveno smer preplezala Vasja Košuta in Simon Markočič. Zamislila sta si jo v Ishinci (5530 m). Večjih tehničnih težav v steni nista imela, vsaj v primerjavi s takratnimi najtežjimi smermi v Andih, največja težava je bila objektivna nevarnost. Tri četrtine smeri poteka pod visečimi seraki, pod katerimi je potrebno, ko jih dosežemo, prečiti in jih obiti. Šele po obhodu serakov jih je čakal najtežji odsek. Smer sta poimenovala *Magične gobe*. Po tem vzponu sta bila v načrtu še vrhova Kitaraju (6040 m) in Taulliraju (5830 m). Prvemu se je del odprave, ki je nameraval opraviti prvenstveni vzpon, zaradi velikih količin novega snega kar takoj odpovedal. Ipavec in Stres pa sta se vseeno odpravila pod Taulliraju, od koder sta se kasneje vrnila brez doseženih ciljev. Med tem pa je v južni steni Churupa (5493 m) nastala prva primorska in druga slovenska smer. Prvo sta v osrednjem delu stene preplezala Andrej Markovič in Matej Meglič leta 1996 (Peternel, 1996). Novogoriško-tolminska odprava je novo smer preplezala v desnem delu stene. Poimenovali so jo *Primorska smer*. To je bil zadnji uspešen vzpon odprave. Matija Klanjšček se je kasneje priključil novomeški odpravi in dosegel vrh Huascarana po normalni smeri (Košuta, 1999; Peternel, 1999a; Peternel, 1999b; Klanjšček, 2000a; Klanjšček, 2000b).

3.16 Leto 2000

Tisočletje se je za primorske odpravarje pričelo z odpravo v Patagonijo. Tja se je odpravil Zlatko Koren iz novogoriškega alpinističnega odseka. Njegov soplezalec je bil Kamničan Klemen Mali, ki ga je že čakal v Argentini. Cilj odprave je bil na hiter in lahek način preplezati še neponovljeno smer Tehuelche v severni steni Fitz Roya (3405 m). Plezati sta začela na severu v okolici Bariloč v gorovju, ki je Slovincem že dolgo poznano. Plezala sta v gorovju Frey, kjer sta se privajala na granitne počvi, ki so ju čakale na Fitz Royu. Temu je sledil premik pod Fitz Roy. Tu sta začela s pripravami na vzpon, medtem pa ju je vseskozi spremljalo nestabilno vreme, značilno za Patagonijo. Ko se je nebo dovolj očistilo, sta lahko prvič videla steno, katere zasneženost ju je odvrnila od poskusa, zato sta energijo usmerila v severozahodno steno Mermoza (2730 m), kjer sta imela na prvi pogled prosto preplezljivo smer. V prvih 120 metrih sta najprej napela vrvi in se spustila nazaj pod steno, kjer sta nato morala nekaj dni počakati na izboljšanje vremena. V teh prvih raztežajih sta še opazila sledi

predhodnih poskusov, nad napetimi vrvmi pa kmalu ne več. Po izboljšanju vremena sta se spet podala v smer in jo v enem dolgem dnevu zmogla preplezati do vrha, kjer ju je ujel vihar. K sreči se je ta med sestopanjem polegel in do jutra sta dosegla vznožje stene. Smer sta poimenovala *Barriga Patagonica* (Patagonski trebuh) in gre za najbolj ravno začrtano smer v steni. Poči vodijo do roba stene v skoraj navpični liniji. Preostal jim je čas še za prvenstveno smer v Guillametu, vendar sta zaradi slabega vremena idejo opustila ter preplezala klasično smer na vrh te gore. (Koren, 2000; Mali, 2000) Vzpon čez severozahodno steno Mermoza je bil v alpinističnih novicah označen kot "prva težka prvenstvena smer mlajše generacije slovenskih plezalcev v enem od najpomembnejših torišč svetovnega alpinizma (Jakofčič, 2000a)". Njun prvotni cilj smer *Tehuelche* sta devet let kasneje prva ponovila slovenska plezalca Boris Lorenčič in Urban Ažman (Ažman, 2009).

3.17 Leto 2001

Poleti leta 2001 se je v Peruijske Ande odpravila bratska naveza iz novogoriškega alpinističnega odseka. Mitja in Gregor Gleščič sta se v Ande odpravila nabirat izkušnje. Bil je njun prvi obisk tako visokega gorstva in vsak vzpon je pomenil osebni višinski rekord. Z aklimatizacijo sta pričela v Cordilleri Negri, kjer sta se povzpela na dva štititisočaka, nadaljevala pa v Cordilleri Blanci z vzponom na Urus in Ishinco. Tocllaraju (6032 m) nista uspela osvojiti zaradi močnega vetra, ki jima je kasneje povzročal težave tudi pri vzponu na Huascarán (6768 m), ko jima je raztrgal šotor. Huascarán je bil zadnji osvojeni vrh. Mitja je bil tedaj skupaj s pokojnim Andrejem Zamanom najmlajši Slovenec, ki je stal na najvišjem vrhu Peruja. Poskusila sta še z vzponom na Alpamayo (5947 m), vendar jima je slabo vreme preprečilo vzpon na vrh in dosegla sta le sedlo pod Alpamayem (Gleščič, 2001).

V jeseni sta v Patagonijo na drugo andsko odpravo odšla Zlatko Koren in Vasja Košuta iz novogoriškega AO. Pridružil se jima je član novomeškega AO David Pehnc. Njihov cilj je bila smer *Supercanaleta* v Fitz Royu. Gre za eno najbolj poznanih smeri na goro, saj se začne po izrazitem žlebu, ki vodi v zgornjo polovico stene. Po običajnem čakanju na lepo vreme so vstopili v steno. Plezanje po snežno lednem žlebu običajno potekla brez vrvi, tako je napredovala tudi trojica slovenskih alpinistov. Tehnično zahtevnejši del jim tudi ni povzročal večjih težav, težave je spet prineslo slabo patagonijsko vreme, ko so najtežje odseke smeri že preplezali. Potreben je bil 1300-metrski spust pod steno in čakanje na izboljšanje, ki je trajalo kar dolgo. Razmere v *Supercanaleti* niso bile več ustrezne za vzpon. Izbrali so nadomestni

cilj, in sicer prvenstveno smer po severnem razu Mermoza (2730 m). Tega so preplezali v treh ločenih dneh in dvaindvajsetih urah plezanja. Zadnji dan plezanja so v steno vstopili kar po policah, ki pripeljejo s prelaza levo od stene. Pri zadnjem vstopu v steno Pehnec zaradi zdravstvenih težav ni sodeloval, tako da sta rob stene dosegla le Koren in Košuta. Smer sta zaključila na grebenu, na mestu, kjer iz vzhodne stene pripelje *Slovenska smer* domžalske odprave iz leta 1983 (Savenc, 1984; Košuta, 2001). Severni raz gore je tako dobil primorski podpis.

3.18 Leto 2002

Poleti leta 2002 sta Matija Klanjšček in Tine Cuder plezala v Cordilleri Blanci. Tedaj jim je kljub mrzlemu in nestanovitnemu vremenu uspelo preplezati *Francosko smer*, ki vodi na severni vrh Huascarana (6655 m). V steno sta vstopila ob enih ponoči, še pred poldnevom dosegla skalno bariero, ki predstavlja najtežji del smeri, in na robu stene malo pod vrhom gore bivakirala. V globokem snegu sta naslednjega dne dosegla vrh in bila glede na razmere in čas verjetno med prvimi plezalci na vrhu v tisti sezoni (Jakofčič, 2002b).

3.19 Leto 2003

Odpravo Andi 2003 sta sestavljala dva člana AO Nova Gorica, Jernej Arčon in Mitja Glešič. Za Glešiča je bila to druga odprava v Ande, Arčon pa se je tedaj prvič spoznal z andskimi vrhovi. Z aklimatizacijo sta pričela ob jezeru Churup ter nadaljevala z vzponom na pettisočak Pisco (5752 m), kjer so ju že čakale težke razmere s slabim vremenom in novim snegom. Aklimatizaciji sta sledila dva obrata. Kar dvakrat sta se morala iz baznih taborov vrniti v dolino zaradi velikih količin novega snega. Kot je razvidno iz njunega poročila, je bila takrat sezona v Andih precej slaba in je zahtevala tudi nekaj žrtev. Za cilj sta si zato izbrala severno orientirane stene nad dolino Ishince, kjer naj bi bile razmere za plezanje boljše. Tam sta nato tudi uspela preplezati prvenstveno smer v zahodni steni Tocllarajuja (6032 m). Zaključila sta jo približno 5900 metrov visoko in jo poimenovala po vremenskih razmerah na sestopu – *Megla*. Nekaj dni kasneje sta preplezala *Ameriško smer* v severni steni Ranrapalce (6162 m). Naslednji cilj je bila smer *Strah in sreča* v Chopicalquiju (6354 m), ki sta jo prva preplezala člana AO Impol Franček Knez in Marjan Frešer na uspešni slovenskobistriški odpravi leta

1982 in se je zaključila s petimi prvenstvenimi smermi. Arčon in Glešič sta se za to smer združila z dvema Koroščema. V steno Chopicalqui pa sta nato vstopila le Arčon in Tadej Zorman, Glešič je zaradi zdravstvenih težav ostal v bazi. Arčon in Zorman sta prvič ponovila to nevarno in psihično precej naporno smer – lastnosti smeri so jasno izražene že v imenu. Vzpon na Chopicalqui je bil zadnji na odpravi. Mlada alpinista sta nato poskušala še z vzponom na Artesonraju (6025 m), vendar sta ju globoko gaženje in zdravstvene težave Glešiča prisilile k vrnitvi v dolino. S tremi uspešnimi vzponi sta odpravo zaključila (Glešič, 2003).

3.20 Leto 2005

Leta 2005 se je odprave v Patagonijo udeležil Aljaž Tratnik, član idrijskega AO. Poleg njega so moštvo sestavljali še Rok Zalokar in Boštjan Pogorevc iz AO Radovljica ter Rok Šisernik iz AO Slovenj Gradec. Plezali so v različno sestavljenih navezah, tudi z nekaterimi Slovenci, ki so ta čas bili v Patagoniji, ter s tujimi alpinisti. Najprej so preplezali *Casarrotovo smer* na Fitz Roy (3405 m), ki je bila glavni cilj odprave. Njihov je bil šele peti vzpon po tej smeri iz leta 1979, obenem pa so preplezali tudi novo varianto smeri. Z vrha Fitz Roya so sestopili po Francosko-argentinski smeri in tako opravili prečenje masiva. Rok Zalokar je nato z Nemcem Thomasom Huberjem in Švicarjem Andyem Schnurom (opravi prečenje) prečil pod Cerro Standhadrom na Punta Heron in naprej pod gobo Torre Eggerja. Aljaž Tratnik je z Američanom Jasonom Lakeyem v vzhodni steni Mermoza preplezal smer *Red Pillar*. Vzpon do vrha sta morala opustiti zaradi premočnega vetra, ki ju je zaustavil tik pod vrhom. Rok Šisernik je s Klemnom Malijem (opravi prečenje) prečil prelaz Guillame preko vrha Guillameja na Mermoz. Prečenje sta poimenovala *Motokros*. Zadnji uspešen vzpon so naredili Tanja Grmovšek, Rok Zalokar in Aljaž Tratnik na goro Exupery. Preplezali so *Italijansko smer*, ki poteka čez vzhodno steno gore (Zalokar, 2005; Šisernik, 2005).

3.21 Leto 2006

Tri leta po prvi odpravi je Jernej Arčon spet odpotoval v Ande. Navezo je tedaj dopolnjeval Rok Stubelj, tudi član novogoriškega AO. Njuna cilja sta bila preplezati novo smer na goro

Caraz 1 (6025 m) ter plezati skalne smeri v steni gore La Esfinge (5325 m). Po aklimatizaciji sta se najprej podala pod steno gore La Esfinge. Prvi pristop na goro je bil po severovzhodnem grebenu leta 1955. Smer prvega vzpona se danes uporablja za sestop. Prva smer, ki je rešila težave njene strme, do tisoč metrov visoke stene pa je bila preplezana leta 1985 in je poimenovana *Originalna smer*. Te smeri sta se za začetek lotila Stubelj in Arčon. Ocenjena je s 6c+, a je kljub temu najlažja v steni. Smer sta preplezala brez težav v šestih urah in pol, nato pa sta se posvetila drugemu cilju, smeri *Cruz del Sur*. To zahtevno smer, najprej ocenjeno 7c, nato znižano na 7a+, sta prva preplezala Silvo Karo in Italijan Mauro Bole - Bubu, spremljal pa ju je tudi Boris Strmšek, ki je vzpon fotografsko dokumentiral (Jakofčič, 2000b). Stubelj in Arčon sta uspela priplezati do desetega raztežaja, nato pa obrnila. Prosto sta plezala do 7a, v drugem in tretjem raztežaju pa sta si pomagala s tehničnim plezanjem. Vzponoma je sledil povratek v dolino in odhod pod Alpamayo (5947 m). Na goro sta priplezala po *Ferrarijevi smeri* in se ponovno vrnila v dolino. Zadnji na vrsti je bil prvenstveni vzpon na šesttisočak Caraz 1 (6025 m). Načrtovala sta prvenstveno smer v južni steni gore, ki je le redko cilj alpinističnih odprav. Do njunega vzpona sta bili v steni najverjetneje preplezani le dve smeri. Temu verjetno botruje dolg dostop po brezpotju, za katerega sta Stubelj in Arčon potrebovala šest ur. Svojo smer sta si načrtala v levem delu stene, kjer sta vseskozi plezala po snegu in ledu. Spodnji del sta preplezala nenavezana, na večje težave pa sta naletela v zgornjem delu stene, kjer naklonina seže mestoma tudi do 90°. Največjo težavo ob vzponu je predstavljal strm, slabo predelan sneg. Po devetih urah plezanja sta zaključila na grebenu. Vrhu sta se odpovedala in sestopila po smeri vzpona v dolino. Smer sta poimenovala *Dos Gringos* ali po naše *Dva tujca* (Stubelj in Arčon, 2006).

3.22 Leto 2008

Novogoričani so bili od prve primorske odprave naprej stalno prisotni v Andih. Številčnejše, povsem novogoriške odprave pa vse do leta 2008 niso organizirali. Tega leta je alpinistični odsek Nova Gorica praznoval 30. obletnico in v počastitev treh desetletij obstoja se je 12 članov odpravilo v Cordillero Blanco, skupaj z dvema pridruženima članoma iz Soškega AO. Odpravo so sestavljali Mitja Glešič, Vanja Nastran, Zlatko Weitzer, Mitja Mikuž, Jernej Arčon, Igor Mozetič, Matic Obid, Vladimir Makarovič, Rado Dominko, Stojan Mihelj, Milan Čujec, Pavel Ferjančič. Iz Soškega AO sta se pridružila Igor Vidrih in Marko Bokan. Po aklimatizaciji ob jezeru Churup in na pettisočakah Ishinca (5530 m) ter Urus (5420 m), so pričeli z zahtevnejšimi in višjimi vrhovi. Šest članov odprave se je najprej posvetilo zahodni

steni Tocllarajuja (6034 m). Vrh so vsi dosegli in sestopili po normalni smeri, po kateri so trije člani dosegli višino 5700 metrov. Naslednji cilj odprave je bil Chopicalqui (6345 m). Na goro so se podali v dveh skupinah – ena po normalni smeri, druga čez vzhodno steno. V levem delu vzhodne stene so Vladimir Makarovič, Pavel Ferjančič, Matic Obid in Mitja Gleščič preplezali novo 600-metrsko smer in jo poimenovali *Burros Eslovenos*. Vrha gore niso dosegli zaradi velikih količin novega snega, tako tudi skupina, ki se je na vrh poskušala povzpeti po normalni smeri. Prvenstveni smeri na Chopicalqui je sledil uspešen vzpon Arčona, Mikuža, Nastran, in Mozetiča na Churup (5493 m) čez pogosto plezano zahodno steno. Drugih vrhov kljub kasnejšim poskusom niso dosegli. Eden izmed ciljev večine članov je bil Huascaran Sur (5768 m), na katerega je poskusilo šest članov odprave. Trije so obrnili na taboru 1, Ferjančič, Dominko in Bokan pa so se podali proti vrhu in dosegli višino 6600 m, kjer so se morali zaradi slabega počutja enega od članov obrniti. Zadnja dva poskusa so izvedli v južni steni Chacarajuja (6108 m); obračali so v smeri Jeager in v južni steni Artesonrajuja (6025 m), kjer so želeli preplezati *Slovensko smer*. V obeh smereh so se obrnili zaradi slabih plezalnih razmer in slabega vremena (AO Nova Gorica, 2008).

V istem času kot prejšnja odprava se je v Peru podala tudi pretežno ilirskobistriška odprava. Sestavljali so jo Gregor Abram, Aleš Benigar, Albert Ličan, Damjan Prosen, Mijodrag Vujkovič iz Obalnega AO. Pridružila sta se jima še Marko Gorišek in Žiga Gorišek iz AO Rašica. Prvi uspešen vzpon sta Žiga Gorišek in Gregor Abram izpeljala na goro Quitaraju (6040 m). Preplezala sta *Direktno smer* v severni steni s prvenstveno varianto. Po isti smeri sta tedaj plezala še dva člana odprave, vendar vrha nista dosegla. Varianta je bila nekoliko težja od originalnega D-. Primorski plezalci so jo ocenili z D. Alpamayu (5947 m) so se kljub želji odpovedali zaradi velikega števila turistov, ki je po napetih vrveh osvajala goro. (Gorišek, 2008a) Naslednji uspešno dosežen cilj je bila zahodna stena Tocllarajuja (6032 m). Bratska naveza Gorišek in naveza Vujkovič- Abram sta steno preplezali po *Direktni smeri* v zelo dobrih razmerah. Naveza Benigar-Ličan-Prosen je v tem času poskušala preplezati po normalni smeri na Ranrapalco (6162 m), vendar jih je napoka okoli 5900 metrov visoko zaustavila. Obrnili so se in sestopili čez Ishinco (5530 m) (Gorišek 2008b).

3.23 Leto 2009

Novogoriško-vipavska trojica se je v prvih tednih leta 2009 odpravila v Patagonijo s ciljem preplezati *Maestrijevo smer* na Cerro Torre (3128 m). Odpravo so sestavljali Jernej Arčon in

Rok Stubelj iz novogoriškega AO ter Dejan Koren iz vipavskega AO. Po prihodu v Chalten in poizvedovanju o razmerah v gorah so svoje moči raje kot v Cerro Torre preusmerili v Fitz Roy (3405 m). Pod zahodno steno Fitz Roya so najprej postavili šotor ter se nato sredi noči podali v smer *Supercanaletta*, ki se začne z značilnim tisočmetrskim ozebnikom. Po tej smeri sta se leta 1965 brez fiksni vrvi prva povzpela člana argentinske odprave in drugič pristopila na goro (Arko, 1965). Smer je dolgo časa veljala za edino na alpski način preplezano smer na gori. Arčon, Stubelj in Koren so vrh dosegli brez težav ter sestopili po prvopristopniški *Francosko-argentinski smeri* v jugovzhodni steni. Vzponu je sledilo tritedensko poslabšanje vremena, med katerim so le s težavo pridobili opremo in šotor izpod stene Fitz Roya. Vse skupaj so na varno spravili šele v tretjem poskusu. Sledile so priprave na *Maestijevo smer* v Cerro Torreju, vendar do vzpona ni prišlo, saj je gora bila odeta v oklep snega in ledu. Zadnji vzpon sta opravila Arčon in Koren v sosedu Fitz Roya Pointcenotu (3004 m). Preplezala sta smer *Willians-Cochrane* v vzhodni steni (Stubelj in Arčon, 2009).

3.24 Leto 2012

Še ena večja tolminska odprava se je v Ande odpravila v začetku junija. Odpravo Bolivija 2012 je sestavljalo osem članov. Člani soškega AO so bili Marko Koren, Miranda Ortar, Marko Gruden, Sandro Krajnik, Andrej Smrekar in Dejan Lapanja. Iz PD Zagorje se je pridružila Maja Lavrin, iz AO Radovljica pa Manca Sušnik. Odpravarji so v triindvajsetih dneh osvojili dvanajst vrhov. Prvi bazni tabor so si postavili pod gorsko skupino Condoriri. V gorah nad taborom so se na pettisočakah dokončno aklimatizirali. Poskusili so tudi ponoviti *Slovensko smer* na Condoriri, vendar so se kmalu nad vstopom obrnili zaradi novozapadlega snega in se vrnili v dolino. Za naslednji cilj so si izbrali Huayano Potosi, nekateri normalni pristop, drugi 300-metrsko vzhodno steno. Hud mraz, ki je tedaj oblival gorovje, je na koncu vse prisilil k normalnemu pristopu na goro. Ta, razen vzpenjanja po 50-stopinjski naklonini v zgornjem delu ne zahteva plezanja in je tehnično enostaven, obenem pa izstopajoč in viden iz doline. Po tem vzponu se je odprava razdelila na dve skupini. Nekateri so želeli plezati v gorski skupini Kondoriri, drugi pa osvojiti najvišji vrh Bolivije vulkan Sajamo (6549 m). Gruden, Koren in Krajnik so uspeli preplezati smer *Directisima* na Kondoriri, brez Krajnika pa še južno steno Ale Izquiriede. Dosegli so še več drugih vrhov po normalnih smereh. Na najvišji vrh Bolivije je uspelo priti Mirandi Ortar in Dejanu Lapanji. Maja Lavrin se je vrhu odpovedala in prepustila dereze Lapanji, potem ko je ta zlomil svojo derezo in ostal brez upanja za tako zaželeni vrh. Odprava se je srečno zaključila in do danes predstavlja zadnjo

tako številčno primorsko odpravo v Ande (Koren in Ortar, 2012).

Po 26 letih so jeseni leta 2012 primorski alpinisti spet stali na vrhu Cerro Torreja (3128 m). Odpravo so tedaj sestavljali Rok Stubelj iz novogoriškega AO, Tine Cuder iz bovškega AO in Domen Kastelic iz Akademskega AO. Načrtovali so vzpon po smeri *Los Tiempos Perdidos* v južni steni in smeri *Ragni* v zahodni steni. Po prihodu v Chalten so izvedeli, da je smer *Los Tiempos Perdidos* kopna, zato so se odločili le za vzpon čez zahodno steno po smeri *Ragni*. Ta je bila v takratni sezoni dobro odeta v sneg in led in zato pogosto plezana. Trojica si je za dostop pod steno izbrala daljšo možnost. Od Ria Electrica so se podali proti Piedri del Fraile. Ob prvem poskusu so se obrnili zaradi slabega vremena, opremo pa pustili pripravljeno za naslednji poskus. Ob drugem poskusu so uspešno prečili ledenik Marconi ter bivakirali nekoliko pod istoimenskim sedlom. Naslednjega dne so na bivak mestu pustili nekaj opreme, ki jim je služila ob povratku, ter nadaljevali čez prelaz in ledenik Campo de Hielo do Circo del Altares. Po trinajsturni hoji so pričeli plezati v zahodni steni in bivakirali 200 metrov pod *Col de Esperanza*. Izredno dobre razmere so jim omogočile brez težav doseči vrh. Sestopili so po smeri vzpona s pomočjo že pripravljenih abalakovih sidrišč, ki so jih pripravili številni alpinisti v preteklih dneh. Dan pred njimi je na primer smer preplezalo sedem alpinistov. Po povratku so preostali čas preživeli v dolini, čakajoč na boljše vreme, ki pa ga v odmerjenem času za odpravo niso dočakali (Cuder, 2012).

3.25 Leto 2013

Doseganje še neosvojenih vrhov je eno od bistva alpinizma. Še so vrhovi, ki čakajo prvopristopnike v Andih in drugih gorstvih. Primorci, razen vzponov Sandija Blažine na prvih slovenskih odpravah, prvih pristopov na andske vrhove niso imeli. Takšno stanje je trajalo vse do leta 2013. Tedaj sta se v Patagonijo odpravila Dejan Koren iz Vipave in Ajdovec Boštjan Mikuž. Zaradi poškodbe je tedaj ostal doma Nejc Kurinčič, ki bi tudi moral biti del odprave. Njegova odsotnost je pomenila nujno spremembo načrtov. Prvotni načrt je namreč predvideval vzpon čez vzhodno steno Cerro San Lorenza, vendar bi zaradi odmaknjenosti stene bil to prevelik zalogaj za navezo dvojice. Za nov cilj sta si izbrala vrhove v bližini Chaltena, kjer je logistika bistveno lažja. Po prihodu v center patagonijskega alpinizma sta se najprej podala proti Cerro Torreju (3128 m). Napovedano lepo vreme se je prelevilo, kot že tolikokrat na tem koncu sveta, v divjanje vetra in snežink. Proti Cerro Toreju sta se napotila z južne strani. Najprej sta dosegla taborni prostor pod balvani Nuergosa. Po prespani noči sta

nadaljevala proti sedlu Col de Standharth. Vreme je tedaj začelo kazati prve znake poslabšanja z vse močnejšim vetrom, čim bliže so bili sedlu, vendar je na drugi strani sedla na ledeniku Circos del los Altaras sledilo olajšanje z nekoliko bolj umirjenim vetrom. Pod sedlom Esperanza (sedlo Upanja) sta si izkopal bivak. Njun prvotni plan je bil preplezati Cerro torre po smeri Ragni ter se nato spustiti čez zahodno steno na sedlo Conquista (sedlo Osvojitve) ter nadaljevati z vzponom na Torre Egger. Plan sta kaj kmalu spremenila, ker napovedanega lepega vremena ni bilo. Z le enim nahrbtnikom sta se podala proti vrhu Cerro Torreja. Vrha zaradi naraščajočega vetra in hitrega poslabševanja vremena nista uspela osvojiti, čeprav sta bila le 10 metrov pod njim. Po devetih urah plezanja sta se v naraščajočem vetru in sneženju začela vračati pod steno. Vetrovi preko 100 km/h in sneženje so ju spremljali ves čas sestopa. V kočo Piedra del Fraile sta prišla po dveh bivakih na sestopu in petih bivakih na celotni turi. Naslednja tura je bila pravo nasprotje prvemu vzponu. Na njej sta v lepem vremenu in dobrih plezalnih razmerah brez večjih težav osvojila še ne preplezan vrh v verigi Marconi. Pri plezanju sta iskala najlažje prehode. Naklonina v ledu je segla do največ 85°, v mešanem terenu pa sta preplezala do stopnje M6. Trd sneg jima je omogočal hitro napredovanje, mešani tereni pa so kljub nekoliko krušljivi skali omogočali pogosto nameščanje varovanja, tako da sta z vzponom preko 900-metrške stene zaključila po petih urah plezanja. V steno sta vstopila ob sedmih zjutraj, nato pa še isti dan dosegla kočo Piedra del Fraile. Novo smer na Cerro Dumbo (2465 m) sta poimenovala *Vstala Primorska*. Dejan Koren se je ob tej priložnosti spomnil na prvo primorsko odpravo v Ande. Njuna odprava je bila spet povsem primorska in to sta poudarila v imenu smeri (Koren, 2013; Željani, 2013).

3.26 Leto 2015

Zadnja odprava v tej zbirki je želela osvojiti vzhodno steno gore Cerro San Lorenzo (3706 m), ki še ni bila preplezana in je postala glavni cilj treh Primorcev in dveh Akademcev. Odpravo so tedaj sestavljali Dejan Koren iz AO Vipava, Boštjan Mikuž iz alpinistične sekcije Ajdovščina in Rok Kurinčič iz Soškega AO ter Domen Kastelic in Domen Petrovčič iz Akademskega AO. Primorska in ljubljanska naveza sta na odpravi bivali skupaj, vendar sta se v gorah ločili. Člani odprave so takoj po prihodu v bazo na Puesto San Lorenzo pričeli s pripravami baze, ogledi stene in drugimi pripravami na vzpon. Prvi poskus v vzhodni steni San Lorenza so Koren, Kurinčič in Mikuž naredili deveti dan po odhodu od doma, vendar so se zaradi premočnega vetra obrnili. Naveza Kastelic-Petrovčič se je ta čas podala pod Cerro Hermoso (2342 m) in v do takrat še ne preplezani JZ steni v šestih urah preplezala 1100-

metrsko prvenstveno smer. Začela sta po *Jugovzhodnem* grebenu in nato po *Direktni smeri* dosegla vrh. Najtežji del smeri je bil izstop iz stene. Z glavnega vrha sta nato nadaljevala na vzhodni vrh in sestopila po snežnih jugovzhodnih pobočjih pod steno. Vzponu je sledilo obdobje izredno slabega vremena. Člani odprave so se tedaj večinoma zadrževali v leseni in s pločevino obiti baraki na Puesto San Lorenzo. 20. novembra, po skoraj desetih dneh čakanja, so dobili novo priložnost. Tako ljubljanska kot primorska naveza sta se podali pod vzhodno steno San Lorenza. Koren, Mikuž in Kurinčič so ob 19. uri pričeli s plezanjem v vpadnici vrha in ob 14. uri naslednjega dne po neprekinjenem plezanju dosegli grebensko rez, kjer poteka *Južnoafriška smer* iz leta 1986. Zaradi močnega vetra se proti vrhu niso odpravili, ampak so pričeli sestopati najprej po *Južnoafriški smeri* s spusti po vrvi ter nato čez severno steno dosegli nižje ležeča snežišča. Preko severnih in severovzhodnih snežišč so nato dosegli vznožje vzhodne stene, kjer so pobrali preostalo opremo in se vrnil v bazo, ki so jo dosegli po štirideseturnem neprekinjenem gibanju. Naveza Kastelic Petrovčič se je odločila preplezati skrajni levi del sedem kilometrov široke vzhodne stene. Po osemurnem dostopu sta si pripravila bivač ter nato zgodaj pričela z dostopom do prvih strmin ob vznožju stene. Rob stene sta dosegla po trinajstih urah, vse do zadnjega pa je uganko smeri predstavljal izstop. Ta jim ni povzročal težav, bi pa ob pomanjkanju ledu lahko preprečil vzpon do vrha stene. V zgornjem delu je bila kamnina namreč zelo krušljiva in led, ki jo je prekrival, je pomenil varen izhod iz stene. Izstop je botroval imenu smeri *EXIT*. Sestopila sta po južni strani gore in si v dolini ob jezeru uredila bivač. Tretji dan sta po celodnevni hoji dosegla bazo. Po doseženih ciljih so se vsi vrnil v dolino in do konca odprave zaključili plezanje (Koren, 2015).

4 Sklep

Člani primorskih alpinističnih odsekov so do danes organizirali ali sodelovali na vsaj 41 alpinističnih odpravah v Ande. Primorci so na andističnih odpravah prisotni vse od prvih slovenskih odprav naprej. Prvi Primorec z odpravo v Andih je bil zagotovo Sandi Blažina, ki je bil med drugim vodja prvih dveh slovenskih andističnih odprav. Tolminec Žarko Trušnovec je Ande prvič obiskal konec sedemdesetih let, tedaj še kot član alpinističnega odseka Kranj. Trušnovec je bil v naslednjih letih kot član Soškega alpinističnega odseka vodja in udeleženec številnih primorskih odprav. Prvi član kakega od primorskih alpinističnih odsekov, ki se je udeležil odprave v Ande, je bil Ivan Rejc, član Soškega alpinističnega odseka. Leta 1980 je skupaj s kranjsko odpravo plezal v Ekvadorju. Kmalu je sledila prva primorska alpinistična odprava v Ande pod okriljem alpinističnega odseka PD Idrija. Zadnja leta sedemdesetih in osemdeseta so za primorski alpinizem predstavljala preporod. Odpravarstvo se v tem obdobju razvije in člani primorskih alpinističnih odsekov skoraj letno sodelujejo ali sami organizirajo kakšno odpravo v Ande. Odprave sčasoma postajajo manjše, sestavljene iz ene ali dveh navez, povsem pa ne zamrejo niti večje društvene odprave, ki so še vedno prisotne tudi v zadnjih letih.

V diplomskem delu sem želel opraviti krajši pregled odprav, na katerih so sodelovali člani primorskih alpinističnih odsekov. Ande je pogosto zasenčila Himalaja, če pa pogledamo nekatere preplezane smeri, so te kljub nižji nadmorski višini izrazito zahtevne in pomembne v slovenskem in svetovnem merilu. Zato so tudi andistične odprave vredne omembe in pisanja. Pregled ni popoln, saj še vedno manjkajo nekateri podatki določenih odprav in zagotovo kakšna odprava niti ni vključena v zbirko, ki se bo še dopolnjevala.

5 Viri

Arko, V. (1965). FitzRoy. *The American Alpine Journal*, 14 (2), 457. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaaj/1965/PDF/AAJ_1965_14_2_457.pdf

Arko, V. (1995). Petindvajset let slovenskega andizma. *Alpinistični razgledi*, 16 (50), 105-108.

Ažman, U. (2009). Tehuelche v Fitz Royu. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/42681/>

AO Nova Gorica, (2008). Peru 2008: Poročilo Alpinističnega odseka pri PD Nova Gorica o alpinistični odpravi v Perujске Ande – Cordillera Blanca. Arhiv PD Nova Gorica.

Blažina, S. (1976). Jugoslovanska alpinistična odprava "Cordillera Blanca – 1975". *Planinski vestnik*, 76 (3), 124-129. Pridobljeno s http://www.planinskivestnik.com/files/File/PV_1976_03.pdf#page=30

Cara Este, b.d. Pridobljeno s <http://www.pataclimb.com/climbingareas/chalten/pollonegroup/piergiorgio/Eface.html>

Cerro Torre, b.d. Pridobljeno s: <http://www.pataclimb.com/climbingareas/chalten/torregroup/torre.html>

Cuder, T. (2012). Patagonija 2012 – poročilo. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/85911/>

Česen, T. (1986a). AN - 27.01.1986. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/88437/>

Česen, T. (1986b). AN - 03.03.1986. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/88950/#19700101010000>

Česen, T. (1991a). AN - 28.01.1991. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/80188/>

Česen, T. (1991b). AN - 03.06.1991. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/80181/>

Česen, T. (1991c). AN - 24.06.1991. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/80188/>

Česen, T. (1991d). AN - 29.07.1991. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/80099/>

Eiletz, M. (ur.) (2001). V kraljestvu kondorjev in neviht. Celje: Slovenska kulturna akcija in Celje: Mohorjeva družba

Fica, R. (2003). Cerro Castillo, Southeast face. *American Alpine Journal*, 77 (45), 321. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaaj/2003/PDF/AAJ_2003_77_45_321.pdf

Gleščič, M. (2001). Poročilo o odpravi v Perujске Ande 2001. Arhiv PD Nova Gorica.

Gleščič, M. (2003). Poročilo alpinistične odprave Peru 2003. Arhiv PD Nova Gorica.

Gleščič, M. (2008). Chopicalqui ima novo smer. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/85911/>

ljudje.net/novosti/37094/

Gorišek, M. (2008a). Quitaraju 6040 m. Pridobljeno s <http://drugi.sneznik.net/index.php?stran=obvestila&action=details&id=280>

Gorišek, M. (2008b). Tocllaraju – Ishinca. Pridobljeno s <http://drugi.sneznik.net/index.php?stran=obvestila&action=details&id=282>

Hladnik, J. (1940). Smrt na višavah Aconcague. *Slovenec*, 68 (97),

Huayana Potosi (b.d.) Pridobljeno s <http://www.boliviaclimbinginfo.org/cordillera-real/southern/huayna-potosi-area/huayna-potosi/>

Jakofčič, T. (2000a). AN - 06.03.2000. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/112907/>

Jakofčič, T. (2000b). AN – 31.07.2000. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/112952/>

Jakofčič, T. (2002a). AN - 14.01.2002. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/112853/>

Jakofčič, T. (2002b). AN - 29.07.2002. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/114712/>

Klanjšček, M. (2000a). Ishinca, Northwest Face, Magic Mushrooms. *The American Alpine Journal*, 42 (74), 250. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaj/2000/PDF/AAJ_2000_42_74_250d.pdf

Klanjšček, M. (2000b). Churup, Northwest Face, Primorska Smer. . *The American Alpine Journal*, 42 (74), 251. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaj/2000/PDF/AAJ_2000_42_74_251a.pdf

Klemenc, S. (1986). Najtežja smer v Patagoniji in med najtežjimi na svetu. *Planinski vestnik*, 86 (4), 149-156. Pridobljeno s http://www.planinskivestnik.com/files/File/PV_1986_04.pdf

Koren, D. (2008). Intervju z alpinistom Petrom Podgornikom. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/objava/39087/>

Koren, D. (2009). Patagonija 2009. Pridobljeno s http://www.dumo.si/novica_prikazi.php?rid=a684ecee76fc522773286a895bc8436

Koren, D. (2013). Patagonija 2013. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/99574/>

Koren, D. (2015). San Lorenzo 2015 – poročilo. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/123181/>

Koren, M. in Ortar, M. (2012) Odprava SAO v Cordillero Real – Bolivija 2012. Pridobljeno s <http://www.pdtolmin.si/domov/7-drutvene-novice/791-odprava-sao-v-cordillero-real-bolivija-2012>

Koren, Z. (2000). Poročilo o odpravi Patagonija 2000. Arhiv PD Nova Gorica.

Koren, Z. (2002). Aguja Mermoz, northwest crest. *The American Alpine Journal*, 44 (76), 319-320. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaj/2002/PDF/AAJ_2002_44_76_319.pdf

Košuta, V. (1999) Alpinistična odprava Andi 99. Arhiv PD Nova Gorica.

Košuta, V. (2001). Poročilo o odpravi Patagonija 2001. Arhiv PD Nova Gorica.

Kozjek, P. (1986). Odločilni dnevi na Cerro Torreju. *Planinski vestnik*, 86 (4), 150-151. Pridobljeno s http://www.planinskivestnik.com/files/File/PV_1986_04.pdf

Lenarčič, M. (1988). Smisel in spoznanje. Maribor: Obzorja.

Likar, T. (1982). "Poljska smer" v SV steni Aconcague. *Planinski vestnik*, 82 (6), 299-305. Pridobljeno s http://www.planinskivestnik.com/files/File/PV_1982_06.pdf

Mali, K. (2000). Aguja Mermuz, West Face, and Guillaumet, Northwest Ridge. *The American Alpine Journal*, 42 (74), 284-285. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaj/2000/PDF/AAJ_2000_42_74_284.pdf

Mihelič, T. (1976). Neuresničene sanje. *Planinski vestnik*, 76 (2), 51-54. Pridobljeno s http://www.planinskivestnik.com/files/File/PV_1976_02.pdf

Mihelič, T. (1997). Andi, beli vrhovi zelene celine. Radovljica: Didakta

Mlač, B. (1994). Veliki pionirji alpinizma II. Radovljica: Didakta

M.S. (1979). Kranjčani že v Andih. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/88617/>

Sedej, B. (2010). Naše odprave. Pridobljeno s <http://ao.idrija.biz/news.php?lng=sl&pg=527>

Peternel, M. (1994). AN - 10.10.1994. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/90774/>

Peternel, M. (1995). AN – 06.03.1995. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/89827/>

Peternel, M. (1996). AN – 12.08.1996. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/87157/>

Peternel, M. (1997a). AN - 07.07.1997. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/82728/>

Peternel, M. (1997b). AN - 18.08.1997. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/82742/>

Peternel, M. (1997c). AN - 25.08.1997. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/82744/>

Peternel, M. (1998). Cordillera Blanca, Slovenian Activity. *The American Alpine Journal*, 40 (72), 257. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaj/1998/PDF/AAJ_1998_40_72_257a.pdf

- Peternel, M. (1999a). AN - 19.07.1999. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/108831/>
- Peternel, M. (1999b). AN - 09.08.1999. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/108865/>
- Podgornik, P. (1982). Aconcagua – Jugoslovanska smer. *Planinski vestnik*, 82 (6), 296-299. Pridobljeno s http://www.planinskivestnik.com/files/File/PV_1982_06.pdf
- Podgornik, P. (2012a). V južni steni... Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/74581/>
- Podgornik, P. (2012b). Aconcagua - pogled nazaj. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/objava/74532/>
- Podgornik, (2016). *Adios amigos - Pred tridesetimi leti*. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/123969/>
- Prvi pristopi bratov skvarča (1972). Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/102278/>
- Prvi slovenec na Aconcagui (1969). Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/99224/>
- Reinhard, J. (2005). *The ice maiden*. Washington, D.C.: National Geographic
- Rovšček, Ž. (1996). Razvoj planinske organizacije v Tolminu po drugi svetovni vojni. V Ž. Rovšček (ur.), *Stoletje planinstva na Tolminskem* (str. 49-83). Tolmin: Planinsko društvo Tolmin.
- Richey, M. (1984). Cayesh from the east. *The American Alpine Journal*, 26 (58), 49-59. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaaj/1984/PDF/AAJ_1984_26_58_049.pdf
- Savenc, F. (1979). AN - 30.07.1979. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/88700/>
- Savenc, F. (1983a). AN - 10.01.1983. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/92979/>
- Savenc, F. (1983b). AN - 18.07.1983. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/94540/>
- Savenc, F. (1984). AN - 09.01.1984. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/90455/>
- Savenc, F. (1986). AN - 10.02.1986. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/88343/>
- Savenc, F. (1992). Slovenski andisti. V M. Krušič in F. Savenc (ur.), *Na vrhovih sveta* (str. 34-35). Ljubljana: Založba Mladinska Knjiga
- Savenc, F. (1993). AN - 15.02.1993. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/86382/>
- Savenc, F. (1996). AN - 01.07.1996. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/86551/>
- Savenc, F. (2011). Jože Andlovic. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/70066/>
- Sedmdeset let Sandija Blažine (2000). V B. Bratož (ur.), *Ob petdesetletnici delovanja OPD Koper* (str. 101-104). Koper: Obalno planinsko društvo Koper

Skvarča, J. (1976). Cerro Moyano. *The American Alpine Journal* 20 (2), 505. Pridobljeno s http://aac-publications.s3.amazonaws.com/documents/aaj/1976/PDF/AAJ_1976_20_2_505a.pdf

Stubelj, R., Podgornik, P., Slokar, R. (2009). Prerrojena tridesetletna alpinistična razvojna naveza. V R. Slokar (ur.), *V gorah je modrost* (str. 58-69). Nova Gorica: Planinsko društvo Nova Gorica.

Stubelj, R. in Arčon, J. (2006). Peru 2006. Arhiv PD Nova Gorica.

Stubelj, R. in Arčon, J. (2009). Poročilo odprave Patagonija 2009. Arhiv PD Nova Gorica.

Šegula, P. (1982). AN - 15.02.1982. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/94530/>

Šisernik, R. (2005). Mladi in Patagonija. Pridobljeno s <http://ka.pzs.si/odprava.php?pid=3>

Škamperle, I. (2012). Alpinistovi spomini. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/objava/74541/>

Štremfelj, A. (1995). Slovenska alpinistična odprava »Patagonija 95 - Paine«. *Alpinistični razgledi*, 1995 (50), 124-127.

Trušnovec, Ž. (1982). I. primorska alpinistična odprava Aconcagua 1982. *Planinski vestnik*, 82 (6), 293-296. Pridobljeno s http://www.planinskivestnik.com/files/File/PV_1982_06.pdf

Zalokar, R. (2005). Počitnice v Patagoniji. Pridobljeno s <http://www.gore-ljudje.net/novosti/3318/>

Zgaga, O. (2011). Slovenec med pionirji andizma. *Planinski vestnik*, 116 (8), 52-56.

Željan, K. (2013). Primorska je vstala v Patagoniji. *Nedelo*. Pridobljeno s <http://www.delo.si/zgodbe/nedeljskobranje/primorska-je-vstala-v-patagoniji.html>

Živec, F. (2000). Alpinistični odsek pri OPD Koper v letih 1989 – 1999. V B. Bratož (ur.), *Ob petdesetletnici delovanja OPD Koper* (str. 101-104). Koper: Obalno planinsko društvo Koper

				Trušnovec		
		Huayna Potosi (6094 m)	2.-3.7 Milan Černilogar, Janko Humar, Slavko Svetičič, Žarko Trušnovec	<i>Primorska smer (ED-, 80/60-70°, IV+, 1300 m, 13h)</i>	Prvenstveni vzpon.	
		Ancahuma (6388 m)	Janko Humar, Žarko Trušnovec	<i>Tolminska smer (55°, 1000 m, 6h) in sestop Smer srečnega konca (JZ greben)</i>	Prvenstveni vzpon in sestop.	
4	Cerro Torre 86	Stane Klemenc, Janez Jeglič, Silvo Karo, Franček Knez, Pavle Kozjek, Peter Podgornik (AO Nova Gorica), Miroslav Svetičič (AO Idrija)	Cerro Torre (3128 m)	16.1. Janez Jeglič, Silvo Karo, Franček Knez, Pavle Kozjak, Peter Podgornik in Matjaž Fištravec	Peklenska direktisima (VIII+/VII~, A4, e, 70-95°, 1000 m)	Prvenstveni vzpon v vzhodni steni. Podgorni k, 2016; Česen, 1986b; Česen, 1986b;
5	Cerro Torre 86, AO Postojna, AO Trbovlje	Matevž Lenarčič (AO Trbovlje), Rado Fabjan, Bogdan Biščak (oba AO Postojna)	Fitz Roy (3405 m)	21.12.. Bogdan Biščak, Rado Fabjan, Matevž Lenarčič	Smer Borisa Simončiča (VI, A2, 500m)	Prvenstveni vzpon. Prvi slovenski pristop na vrh. Lenarčič, 1988; Savenc, 1986;
			Cerro Torre (3128 m)	15.1. Bogdan Biščak, Rado Fabjan, Matevž Lenarčič	Maestrijeva smer	1. prvi slovenski pristop na vrh

6	Primorska alpinistična odprava v Ande 1986 PD Tolmin	Žarko Trušnovec (Soški AO), Slavko Svetičič (AO idrija), Mirjam Bizjak, Milan Velikonja (oba AO Nova Gorica), Mitja Lo Duca, Metod Fon, Davorin Žagar, Sonja Jeram, Nataša Leban, Andrejka Freljih (vsi Soški AO)	Paron (5680 m)	21.6. 8 članov	Normalen pristop.	Savenc, 1986; Rovšček, 1996;	
			Artesonraj u (6020 m)	23. 6. Žarko Trušnovec, Slavko Svetičič	JZ stena (70/40-60 st., 900 m)		
			Alpamayo (5947 m)	3.7. Metod Fon, Davorin Žagar	<i>Italijanska smer</i>		
			Kitaraju (6040 m)	5.7. Mirjam Bizjak, Milan Velikonja	<i>Kranjska smer, sestop Italijanska</i>		Prvenstvena smer v J steni.
			Ranrapalca (6162 m)	Žarko Trušnovec, Slavko Svetičič	<i>J stena (95/50-90°)</i>		
			Ishinca (5530 m)	2.7. Sonja Jeram, Nataša Leban	Normalen pristop.		
			Rasak (6017 m)	10.7. Mitja Lo Duca, Metod Fon	Normalen pristop.		
			Jirishanca (6094 m)	Niko Kutin	Normalen pristop.		
Puchranca (6197 m)	12.7. Mirjam Bizjak, Milan Velikonja	Prečenje vrha.					
7	Paine 87 Soški AO, AO Jesenice	Ivan Rejc (Soški AO), Edo Kozorog (Soški AO), Matjaž Ravhekar (AO Jesenice)	Severni stolp skupine Paine (2260 m)	21.7. Slavko Svetičič, Žarko Trušnovec, Andrejka Freljih	Slovenska (80/60-75 st., 1000 m, 6 h) v Z steni <i>Smer zadnjih treh mušketirjev (70/55-65 st., 800 m)</i>	Prvenstvena smer v Z steni. Prvenstvena smer v SZ steni.	
							Vzhodna stena. Poskus prvenstvene smeri.

9	Patagonija 1987 Obalni AO, AO Idrija, SPD Trst, AAO	Ines Božič (Obalni AO), Janez Skok (AAO), Zlatko Gantar (AO Idrija), Ivo Kofol (Trst)	Cerro Torre (3128 m)	Ines Božič, Janez Skok	<i>Maestrijeva smer.</i>	Ines Božič druga ženska na Cerro Torreju in 2. slovenska ponovitev smeri. Obrnila 150 m pod vrhom.	Česen, 1988;
				Zlatko Gantar, Ivo Kofol	<i>Maestrijeva smer.</i>		
			Fitz Roy (3405 m)	Ines Božič, Janez Skok, Zlatko Gantar, Ivo Kofol		Poskus nove smeri levo od Hudičeve zajede. Obrnili zaradi vremena.	
10	Peru 1988	Silvo Mavri, Zlatko Gantar, Lužnik Andrej, Jože Makuc (AO Idrija)					Naše odprave, 2010
11	Aconcagua 1988 AO Idrija, AO Impol	Slavko Svetičič (AO Idrija), Milan Romih (AO Impol)	Aconcagua (6962 m)	12.1. Slavko Svetičič	<i>Sončna linija, sestop po Francoski Ruleta</i>	Prvenstveni vzpon.	Česen, 1987; Podgorni
				2.2. Slavko Svetičič, Milan Romih		Prvenstveni k, vzpon.	2012a; Podgorni k 2012b; Svetičič, 1988
12	Peru 1989	Dani Felc, Slavko Hladnik, Peter Poljanec (AO Idrija)					
13	Fortaleza	Peter Podgornik (AO Nova Gorica), Matjaž Ravhekar (AO Jesenice)	Fortaleza (3000 m)	Peter Podgornik, Matjaž Ravhekar	Poskus nove smeri v vzhodni steni.	Zaključila po 400 m. Smer s pomočjo njune opreme dokončala Marko Lukič in Miha Praprotnik	Koren, 2008; Česen 1990; Česen 1991a

14	Andi 1990	Žarko Trušnovec, idr.	Muapi Ishinca (5530 m) Waman Ripo Llanganuco Pisco (5752 m) Huascarán Norte (6655 m)				
15	Andi 1991 AO Idrija	Slavko Svetičič (AO Idrija)	Alpamayo (5947 m) Ranrapalca (6162 m) Huascuarán Sur (6768 m)	20.7. Slavko Svetičič 27.7. Slavko Svetičič 1.8. Slavko Svetičič	<i>Francoska direktna</i> Poskus v Direktni smeri JZ stene <i>Slovenska smer (80/50°, 5 h) (dnevnik, Mihelič)</i>	Poskus. Prvenstveni vzpon.	Svetičič, 1991; Mihelič, 1997
16	Aconcagua 1991 AO Lj.-Matica, AO Nova Gorica	Pavle Kozjek (AO Lj.-Matica), Peter Podgornik (AO Nova Gorica)	Aconcagua (6962 m)			Poskus nove smeri v J steni pozimi. Nista vstopila zaradi bolezni.	Česen, 1991b; Česen, 1991c; Podgornik 2012b;
17	Cerro Adele 1991	Peter Podgornik (AO Nova Gorica)	Cerro Adele (2940 m)	Peter Podgornik	<i>Tujec v noči (70-80/50-60°, 1200 m)</i>	Prvenstveni vzpon.	Česen, 1991d
18	Cerro Torre 1992	Peter Podgornik (AO Nova Gorica), Jože Šerbec (Soški AO)	Cerro Torre (2128 m)		<i>Poskus prvenstvene v J steni</i>	Obrnila zaradi nevarnosti plazov.	
19	Aconcagua 1992	Mavri Silvo, Obid Dragan (AO Idrija)					Naše odprave, 2010
20	Aconcagua 1993	Matjaž Koušca, Branko Pregelj (oba AO Vipava)	Aconcagua (6962 m)	Matjaž Koušca, Branko Pregelj	<i>Francoska smer</i>	Priplezala do roba stene, vrha nista doseгла.	Savenc, 1993

21	Peru 1994 AO Idrija	Jože Makuc (AO Idrija), Drago Obid (AO Idrija)	Huapi (5421 m) Pisco (5760 m) Alpamayo (5942 m) Artensonraju (6025 m)	Jože Makuc in Drago Obid Jože Makuc in Drago Obid Jože Makuc in Drago Obid Jože Makuc in Drago Obid	<i>Iz doline Cojup</i> <i>Iz doline Llanganuco</i> <i>Iz doline Santa Cruz</i> <i>Iz doline Paron</i>	Savenc, 1996;
22	Aconcagua 1995	Hladnik Slavko, Rupnik Marko (AO Idrija)				Naše odprave, 2010
23	Andi 1995 Obalni AO		Nevado Pastoruri (6200 m) Nevado Pisco (5400 m) Nevado Copa (6200 m)			Živec, 2000;
24	Peru 1996 Obalni AO	Žare Guzej, Maksimiljan Kopčar, David Maver, Branko Strmšek in Aleš Žigon (vsi Obalni AO)	Huapi (5400 m) Vallunraju (5686 m) Huasmashraju (5434 m) Copa (6188 m)	28.5. David Maver, Branko Strmšek in Aleš Žigon, Žare Guzej 9.6. Maksimiljan Kopčar, Aleš Žigon 13.6. Žare Guzej in Maksimiljan Kopčar 13.6. Branko Strmšek in Aleš Žigon 17.6. David Maver		Savenc, 1996; Živec, 2000; Kopraska Prvenstveni smer; 500 m, vzpon. III, 50 st.

25	Andi 97 PD Tolmin	Tone Brelih, Peter Mežnar, Miranda Ortar, Renato Leban, Maksi Uršič (Soški AO), Grega Lačen (AO Črna), Ludvik Golob (AO Ravne) Silvan Komunjar, Irena Modrej (oba AO Železničar), Alenka Kojič Uršič (zdravnica odprave)	Cayesh (5721 m) Artensonra ju (6025 m) Wallunaraj u (5686 m) Pisco (5760 m) Toclaraju (6036 m) Huascarán (6656 m)	18.7. Peter Mežnar, Grega Lačen Tone Brelih, Peter Mežnar, Irena Modrej in Miranda Ortar Ludvik Golob in Silvan Komunjar Tone Brelih in Renato Leban Renato Leban in Tone Brelih Irena Modrej in Miranda Ortar Silvan Komunjar, Ludvik Golob	<i>Tretji svet (VI, 6,5c, 950 m)</i> <i>Iz doline Paron.</i> <i>Iz doline Llaka.</i> <i>Normalna smer.</i> <i>J stena (75° dva raztežaja.)</i> <i>Normalna smer</i> Normalna smer. (AD-)	Prvenstveni Petrnél, vzpon in 1997a; prva Petrnél, Slovenca 1997b; na vrhu. Petrnél, 1997c
26	Andi 1997 Obalni AO	Žare Guzej idr. (Obalni AO)	Yanaratu (5131 m) Yanapaqtsa (5460 m) Ishinca (5530 m) Huayana Potosi (6085 m)			Živec, 2000;

27	Andi 1999 AO Nova Gorica, Soški AO	Simon Markočič, Vasja Košuta, Iztok Ipavec (AO Nova Gorica), Borut Golja, Blaž Stres, Matija Klanjšček (vsi Soški AO)	Huancapeti (4978 m)	Borut Golja, Matija Klanjšček, Simon Markočič in Vasja Košuta	<i>Normalen pristop.</i>	Košuta, 1999; Peternel, 1999a; Peternel, 1999b; Klanjšče k, 2000a; Klanjšče k, 2000b
			Urus (5535 m)	3.7. Vasja Košuta, Matija Klanjšček	<i>Normalen pristop.</i>	
			Ishinca (5530 m)	3.7. Iztok Ipavec, Blaž Stres, Matija Klanjšček	<i>Normalen pristop</i>	
				4.7. Simon Markočič 5.7. Matija Klanjšček, Vasja Košuta	<i>Normalen pristop Magične gobe (TD-, 80/50-60, 500 m, 7 h)</i>	
	Churup (5493 m)	11.7. Borut Golja, Matija Klanjšček, Simon Markočič in Vasja Košuta	Primorska smer (skala V+, A0, led 70/50-60 st., 500 m)	Prvenstveni vzpon.		
	Huascarán Sur (6886 m)	Matija Klanjšček	<i>Normalen pristop.</i>	Skupaj z novomeško odpravo.		
28	Patagonija 2000 AO Nova Gorica, AO Kamnik	Zlatko Koren (AO Nova Gorica), Klemen Mali (AO Kamnik)	Mermoz (2730 m)	Zlatko Koren, Klemen Mali	Barriga Patagonica (VII-, A1, 650 m)	Prvenstveni vzpon. Koren, 2000; Jakofčič, 2000a; Mali, 2000;
29	Andi 2001 AO Nova Gorica	Mitja Glešič, Gregor Glešič (oba AO Nova Gorica)	Japrujirca (4622)	12.7. Mitja in Gregor Glešič	<i>Normalen pristop.</i>	Glešič, 2001
			Huancapeti (4978 m)	13.7. Mitja in Gregor Glešič	<i>Normalen pristop.</i>	
			Urus (5495 m)	17.7. Mitja in Gregor Glešič	<i>Normalen pristop</i>	
			Ishinca (5530 m)	20.7. Mitja in Gregor Glešič	<i>Prerčenje vrha.</i>	
			Tocllaraju (6034 m)			

			Huascarán Sur (6768 m)	7.8. Mitja in Gregor Glešič	<i>Normalni pristop.</i>	
30	Patagonija 2001 AO Nova Gorica	Zlatko Koren, Vasja Košuta (oba AO Nova Gorica) in David Pehnec (AO Novo Mesto)	Fitz Roy (3405 m) Mermoz (2730 m)	Zlatko Koren, Vasja Košuta	<i>Supercanaleta</i> Severni steber Mermoza (VI+, A0/IV-V, led do 70 st., 1000 m)	Obrnili zaradi poslabšanja vremena. Prvenstveni vzpon. Košuta, Jakofčič, 2002a; Koren, 2002
31	Peru 2002 Soški AO, AO Bovec	Matic Klanjšček (Soški AO), Tine Cuder (AO Bovec)	Huascarán (6656 m)	Matic Klanjšček, Tine Cuder	<i>Francoska smer (ED, 1300 m)</i>	Jakofčič, 2002b
32	Peru 2003 AO Nova Gorica	Mitja Glešič, Jernej Arčon (AO Nova Gorica)	Pisco (5756 m) Tocllaraju (6034 m) Ranrapalca (6162 m) Chopicalqui (6354 m)	22.6. Mitja Glešič, Jernej Arčon 1.7. Mitja Glešič, Jernej Arčon 4.7. Mitja Glešič, Jernej Arčon 10.-11.7. Jernej Arčon, Tadej Zorman	<i>Normalen pristop.</i> <i>MGLA (TD+, 90+/80°, 60°, 400 m, 4h)</i> <i>Ameriška smer (TD, 900 m)</i> <i>Strah in sreča (TD, 1100 m)</i>	Glešič, 2003 Prvenstveni vzpon na greben.. Do cc 5900m Prva ponovitev. Tadej Zorman član koroške odprave.
33	Patagonija 2005	Aljaž Tratnik (AO Idrija), Rok Zalokar, Boštjan Pogorevc (oba AO Radovljica), Rok Šisernik (AO Slovenj Gradec)				

34	Peru 2006 AO Nova Gorica	Rok Stubelj, Jernej Arčon (oba AO Nova Gorica)	Pisco (5752 m), La Esfinge (5325 m), La Esfinge (5325 m), Alpamayo (5947 m), Caraz 1 (6025 m),	Jernej Arčon in Rok Stubelj. Jernej Arčon in Rok Stubelj. Jernej Arčon in Rok Stubelj. Jernej Arčon in Rok Stubelj. Jernej Arčon in Rok Stubelj.	Normalni pristop: PD, 3 h Originalna smer 1985: 6c+, 750 m, 6,5 h Cruz del Sur: A1/7a, 800 m, 8 h Ferrarijeva smer: AD+, 7 h, z morene Dos Gringos: Prvenstveni TD, 800 m, 9 h, vzpon do roba stene.	Stubelj in Arčon, 2006
35	Peru 2008 AO Nova Gorica	Mitja Glešič, Jernej Arčon, Milan Čujec, Rado Dominko, Pavel Ferjančič, Vladimir Makarovič, Stojan Mihelj, Mitja Mikuž, Igor Mozetič, Vanja Nastran, Matic Obid, Zlatko Weitzer (vsi AO Nova Gorica), Marko Bokan in Igor Vidrih (oba Soški AO)	Urus (5495 m) Ishinca (5530 m) Tocclaraju (6034 m) Chopicalqui (6354 m) Churup (5493 m)	Stojan Mihelj, Rado Dominko, Igor Mozetič, Igor Vidrih, Marko Bokan Vsi člani odprave razen Igorja Vidriha. Vladimir Makarovič, Pavel Ferjančič, Matic Obid, Vanja Nastran, Zlatko Weitzer, Mitja Glešič Vladimir Makarovič, Pavel Ferjančič, Matic Obid, Mitja Glešič Jernej Arčon, Mitja Mikuž, Vanja Nastran, Igor Mozetič	<i>Normalna smer.</i> <i>Normalna smer.</i> Zahodna stena, 450 m, D+ <i>Burros Eslovenos, M5, 60-70°, 600 m</i> Zahodna stena, 450 m, D+	Glešič, 2008; AO Nova Gorica, 2008 Prvenstveni vzpon do roba stene.

			Huascarán sur (6656 m)	Pavel Ferjančič, Rado Dominko, Marko Bokan	<i>Pristop do 6600m.</i>	Do 6600m.	
36	Peru 2008 – Snežnik Obalni AO	Gregor Abram (Obalni AO), Aleš Benigar (Obalni AO), Marko Gorišek (AO Rašica, Žiga Gorišek (AO Rašica), Albert Ličan (Obalni AO), Damjan Prosen (Obalni AO), Mijodrag Vujkovič (Obalni AO)	Quitaraju 6040 m Tocclaraju (6032 m)	Žiga Gorišek (AO Rašica) in Gregor Abram (Obalni AO) Marko Gorišek-Žiga Gorišek in Gregor Abram-Mijodrag Vujkovič	<i>Varianta North Face direkt D, 650 m</i> <i>West face direct, D+, 500 m</i>	Opravili prvenstven o varianto.	Gorišek, 2008a; 2008b
37	Patagonija 2009 AO Vipava, AO Nova Gorica	Dejan Koren (AO Vipava), Rok Stubelj, Jernej Arčon (oba AO Nova Gorica)	Fitz Roy (3405 m) Poincenot (3002 m)	Rok Stubelj, Jernej Arčon, Dejan Koren Jernej Arčon, Dejan Koren	<i>Supercanalles ta: sneg/led do 80 st., WI 4, do M6, A2, 1700 m</i> <i>Whillans-Cochrane: sneg/led do 60 st., do M6, 700 m</i>		Stubelj in Arčon, 2009; Koren, 2009
38	Patagonija 2012	Tine Cuder (AO Bovec), Rok Stubelj (AO Nova Gorica), Domen Kastelic (Akademski AO)	Cerro Torre (3128 m)	Tine Cuder, Rok Stubelj, Domen Kastelic	<i>Ragni (AI 5+, M; 1550 m, 12 h)</i>		Cuder, 2012

39	Bolivija 2012 Soški AO	Miranda Ortar, Marko Gruden, Marko Koren, Sandro Krajnik, Dejan Lapanja, Andrej Smrekar (vsi Soški AO) ter Manca Sušnik (AO Radovljica) in Maja Lavrin (PD Zagorje)	Pico	6.6. Marko	<i>Normalni</i>	Koren in Ortar, 2012
			Austria (5300 m)	Koren, Andrej Smrekar	<i>pristop.</i>	
				8.6. Manca	Normalni	
				Sušnik, Dejan	pristop.	
				Lapanja, Maja Lavrin		
				9.6. Manca	<i>Grebenski</i>	
	Sušnik, Dejan	<i>pristop.</i>				
	Lapanja, Maja Lavrin					
			Cerro Miardor (5200 m)	6.6. Miranda Ortar, Manca Susnik, Dejan Lapanja, Maja Lavrin		
				8.6. Sandro Krajnik, Andrej Smrekar		
			Huallomen (5463 m)	7.6. Marko Koren, Andrej Smrekar		
			Pequeño Alpamayo (5370 m)	7.6. Miranda Ortar, Dejan Lapanja, Maja Lavrin	<i>Z-JZ greben AD, 45-55°</i>	
				7.6. Sandro Krajnik, Marko Gruden	<i>Directisima (D-, 55°, 250 m)</i>	
			Tarija (5240 m)	7.6. Manca Sušnik 9.6. Andrej Smrekar		
			Huayna Potosi (6088 m)	15.6. Marko Koren, Dejan Lapanja, Miranda Ortar, Maja Lavrin, Sandro Krajnik,	<i>Normalni pristop (AD-, 600 m)</i>	

			Marko Gruden, Andrej Smrekar				
		Cabeza de condor (56 50 m)	19.6. Marko Koren, Sandro Krajnik, Marko Gruden	<i>Directisima (D+, 350 m)</i>			
		Aguja Negra (5.290 m)	20.6. Marko Gruden	<i>Po grebenu.</i>			
		Piramide Blanca (52 30 m)	20.6. Manca Sušnik, Marko Koren, Andrej Smrekar	<i>JZ stena/Z greben (AD, 200 m)</i>			
		Ilusion (5330 m)	21.6. Marko Koren, Marko Gruden, Andrej Smrekar	<i>Normalni pristop (AD, 400 m)</i>			
		Sajama (6549 m)	22.6. Miranda Ortar, Dejan Lapanja	<i>SZ greben (AD, 50°, 800 m)</i>			
		Ala Izquierda (5532 m)	22.6. Marko Koren, Marko Gruden	<i>J stena (D- 600 m)</i>			
40	Patagonija 2013	Dejan Koren (AO Vipava), Boštjan Mikuž (AO Ajdovščina)	Cerro Torre (3128 m) Cerro Dumbo (2465 m)	Dejan Koren, Boštjan Mikuž	<i>Ragni</i> <i>Vstala Primorska (900 m, 45°, 85°, M6, 5 h)</i>	Obrnila v zadnjem raztežaju. Prenstveni vzpon	Koren, 2013;

41	San Lorenzo 2015	Dejan Koren (AO Vipava), Rok Kurincic (Soški AO), Boštjan Mikuž (AO Ajdovščina), Domen Kastelic, Domen Petrovčič (oba AAO)	Cerro Hermoso (2342 m) Cerro San Lorenzo (3706 m)	Domen Kastelic, Domen Petrovčič Rok Kurinčič, Dejan Koren, Boštjan Mikuž Domen Kastelic, Domen Petrovčič	JV greben + Direktna smer (TD-, 80°, M4, 1100 m) No fiesta (ED+, 1600 m) EXIT (ED, 90°, M, 1000 m)	Prvenstveni Koren, vzpon. 2015 Prvenstveni vzpon. Prvenstveni vzpon.
----	------------------------	---	--	---	--	---